

Fredagen den 12 Mars 1869.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades två protokollsutdrag för den 11 dennes.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 5 och 6 dennes bordlagda Utlåtande N:o 43, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning, bro- och hamnbyggnader samt kanaler, äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag.

1:sta och 2:dra punkterna.

Biföllos.

3:dje punkten.

Grefve Mörner, Carl Göran: Den begäran, som Riksdagsmannen Bengtsson uti sin ifrågavarande motion framställt, synes mig vara så billig, och under nuvarande förhållanden, så behjertansvärd att jag vågar anhålla, det Kammaren vid densamma ville fästa något afseende. Det finnes län inom vårt land, som just nu äro hem-sökta af den svåraste hungersnöd. Man skänker penningar för att afhjelpa denna nöd, men, när det blott begäres att få disponera medel, för att kunna förskaffa arbete åt den fattiga befolkningen, då har man ej råd, då håller man strängt på de föreskrifter, som under helt andra förhållanden blifvit meddelade.

Det ifrågavarande anslaget för anläggning af väg emellan sjön Bolmens strand och Wieslanda jernvägsstation i Kronobergs län är afsedt att användas, för att i väsendtlig mån underlätta transporter inom en vidsträckt och i afseende å kommunikationer förut särdeles vanlottad ort. Då nu dervarande befolkning saknar sysselsättning och förlagsgifvare, emedan orten hufvudsakligast är bebodd af allmoge, och då det blott begäres att ett år tidigare, än förut bestämdt blifvit, få disponera återstoden af anslaget, för att så mycket bättre kunna bereda sysselsättning åt befolkningen, så förefaller det mig nog hårdt, att Stats-Utskottet för en sådan framställning icke skall

hafva annat än ett blekladgt nej. Och detta svar grundas derpå, att medel skulle saknas. Jag vågar påstå, att så icke är händelsen. Riksgälds-kontoret har dragit in ganska betydliga lån, som hitintills ej blifvit till sitt fulla belopp disponerade; och om äfven man till afhjelpande af betrycket skulle taga något af de medel, som nu äro använda till försträckning åt privatbankerna, så tillstår jag, att jag ej skulle sörja mycket deröfver. Jag tror för öfrigt, att det betryck, som i en ort är gängse, ej på lämpligare sätt kan afhjelpas, än derigenom att man lemnar befolkningen tillfälle att arbeta och dymedelst försörja sig sjelf. Man har äfven fäst sig vid, att den omförmälda vägen ej skulle kunna afsynas så tidigt, som man önskade, då vägbyggnadsdirektionen endast utfäst sig att hålla vägen färdig till afsyning den 1 Juli 1870. Men det har numera blifvit för mig uppgifvet, att, om den begärda tidigare utanordningen af medlen bifalles, det bolag, som utför ifrågavarande väganläggning, är villigt att underkasta sig afsyning redan nästkommande höst. Vid sådant förhållande synes det mig, som om man icke skulle kunna hafva något att invända mot saken, då skyldigheten redan i höst inträder att till Riksgälds-kontoret, efter arbetets fullbordan, inbetala ränta och amortering. Visserligen kan man mot begäran om medlens tidigare utbekommande göra den anmärkningen, att, då orten är förvissad om att framdeles få desamma, kan den nu sjelf upplåna hvad som behöfves. Detta är dock lättare sagdt än gjordt för en ort, som är i en så betryckt ställning som den ifrågavarande. Skall lånet tagas upp för hela länet, så fordras medgifvande af landstinget; och tvifvelaktigt är, om ett sådant medgifvande kommer att lemnas. Med huru många svårigheter det är förenadt att hos enskilda personer eller bankbolag ställa sådan säkerhet, som erfordras för att få låna penningar, det har just den ifrågavarande orten varit i tillfälle att erfara. Den har för närvarande två företag att utföra, det ena den ifrågavarande väganläggningen och det andra en lasaretsbyggnad. För intetdera af dessa företag var den dock i stånd att skaffa sig låneunderstöd inom orten, utan måste söka det i Stockholm; och jag vet, att det icke varit förenadt med få omvägar att der bereda densamma ett sådant understöd. Om det nu icke skulle lyckas ortens befolkning att hos en privatbank skaffa sig ett lån mot 8 eller 10 procent, vågar jag hemställa, om Representationen kan med godt samvete se, att denna befolkning, oaktadt sina ansträngningar, likväl skall fortfara att hungra och tigga. Jag tror det ej; och i denna öfvertygelse dristar jag yrka afslag å Utskottets framställning och bifall till Riksdagsmannen Bengtssons motion.

Herr Leijonancker: Då intressenterna uti ifrågavarande företag ej förbundit sig att fullborda arbetet förrän år 1870, anser jag Kongl. Maj:ts Proposition vara väl motiverad, emedan det strider emot vanligt bruk, att anslag för dessa ändamål till fullo utbetalas förr än arbetet blifvit fullbordadt. Men å andra sidan erkänner jag äfven, att faran af att i någon mån gå motionärens önskan tillmötes ej kan vara särdeles stor. Det gäller nemligen blott frågan om hos hvem räntevinsten för några månader skall stadna, hos Riksgälds-

kontoret eller hos intressenterna i företaget. För Riksgälds-kontoret kan det väl ej vara synnerligen svårt, om det något tidigare än bestämdt varit får utbetala medlen, men deremot torde det väl icke falla sig så lätt för intressenterna i byggnadsföretaget att på annat håll upplåna hvad som erfordras. Ehuru jag således för min del icke har något emot att gå motionärens önskan till mötes, så tror jag dock, att två särskilda omständigheter lägga hinder i vägen för ett obetingadt bifall till hans förslag. Såsom Herrarne veta, var vid anslaget för detta företag fästadt det vilkor, att anslagssumman ej fick överskrida 150,000 R:dr och tillika att anslaget ej fick utgöra mera än $\frac{2}{3}$ delar af anläggningskostnaden, hvars återstående tredjedel skulle bestridas af intressenterna. Det kan således inträffa, att icke hela beloppet 150,000 R:dr, kommer att för företaget erfordras, och detta är en omständighet, som bör tagas i betraktande; så att man aktar sig för att utbetala så mycket i förskott, att någon återbäringsskylldighet kan komma i fråga och Staten således få en fordran hos bolaget, hvilket vore, om ock ej farligt, dock föga lämpligt. Den andra omständigheten, hvarå jag velat fästa Kammararens uppmärksamhet är, att det torde vara både oriktigt och farligt att frånträda det gamla bruket, enligt hvilket man alltid innehållit någon del af anslagssumman, till dess arbetet blifvit fullbordadt och afsynadt. Nu vore meningen icke allenast att ingenting skulle vara innestående, utan äfven att förskott skulle lemnas långt före arbetets fullbordan. Sådant strider helt och hållet mot den hittills följda coutumen. Om man vill i någon mån tillmötesgå motionärens önskan, tror jag det vara klokast att åt Kongl. Maj:t öfverlemnas att, i mån af sig företeende anledningar, förordna om utbetalningar af större eller mindre delar af anslaget. Jag skulle derföre vara hågad att på det sätt biträda motionärens förslag, att hela återstående anslaget för år 1870 finge anvisas att kunna utgå under innevarande år efter Kongl. Maj:ts förordnande, dock att en större eller mindre del af anslaget skulle innehållas, till dess arbetet blifvit fullbordadt och afsynadt. Blir det då afsynadt i år, så få de i år ut hela anslaget, men endast genom att stadga ett sådant vilkor tror jag, att Kronans rätt till fullo blir bevakad. Det är för öfrigt af mindre vikt, om den summa som innehålles icke bestämmes högre än till 10 à 12,000 R:dr; hufvudsaken är att *någon* del af anslaget icke utbetalas förrän arbetet är färdigt.

Friherre Funck: För min del instämmer jag uti och förordar bifall till Utskottets förslag, hvilket jag tror vara grundadt på ganska goda skäl.

I anledning af hvad den näst föregående talaren anmärkte i afseende å de särskilda förhållanden som tala för bifall till motionärens förslag, så är jag visserligen icke döf för den röst, som manar till medlidande, och vill gerna, att arbetsförtjenst skall beredas åt befolkningen i de af hungersnöd hemsökta länen, men jag ber dock, att Herrarne må bemärka, att dervarande kommuner för år 1869 hafva att lyfta ett belopp af 37,500 R:dr och således ej helt och hållet äro i saknad af medel. De begära nu att jemväl utfå återstoden 41,666 R:dr 67 öre, och derest denna anhållan beviljades, skulle de på ett

enda år utfå närmare 80,000 R:dr. Vid ifrågavarande anslag är dessutom det vilkor fästadt, som den föregående talaren äfven anmärkte, nemligen att anslaget ej får öfverstiga 150,000 R:dr och skall utgå med blott två tredjedelar af det belopp, hvartill kostnaderna i verkligheten uppgå. Deremot skola vägbyggnads-intressenterna betala återstoden af kostnaderna eller hälften af det belopp, hvarmed statsanslaget utgår. Om dessa intressenter nu under innevarande år utfinge hela det återstående anslagsbeloppet, så skulle de nödgas att sjelfve anskaffa 40,000 R:dr för att fylla deras anpart af arbetskostnaden, hvilket jag tror skulle för dem i dessa tider blifva svårt nog. Då nu i allt fall 37,500 R:dr komma att för vägarbetena under året utbetalas och orten således, i förhållande till andra lika behöfvande provinser, ej kan anses sakna understöd, så synes mig tillräckligt skäl icke förefinnas, för att nu anvisa jemväl den för nästa år bestämda delen af anslaget, utan får jag yrka bifall till Kongl. Maj:ts af Utskottet förordade Proposition.

Grefve Hamilton, Henning: Utomordentliga förhållanden fordra utomordentliga åtgärder; och då, efter hvad från tillförlitliga håll försports, nöden i Småland obestriddigen är mycket stor, vill jag ej motsätta mig, att Riksdagen, äfven med afvikande från förut fattade beslut, vidtager åtgärder, som kunna vara behöfliga för nödens lindrande. Men dels önskar jag, att det beslut, Riksdagen kommer att fatta i denna fråga, ej måtte grunda sig på oriktiga uppgifter, och dels hoppas jag, att ett sådant beslut måtte fattas, som ej kan medföra några skadliga verkningar.

I afseende å oriktiga uppgifter vill jag nämna, att en föregående talare, till stöd för bifall till motionen, anförde, att Riksgälds-kontoret upptagit ett stort, ännu odisponeradt utländskt lån, dels ock att intressenterna i vägbyggnadsföretaget åtagit sig att redan under innevarande år fullborda arbetet, derest de kommo i åtnjutande af hela det återstående anslagsbeloppet. Begge dessa uppgifter äro oriktiga. Det lån, som Riksgälds-kontoret förlidet år upptog, är redan så disponeradt, att man vid granskning af tillgångarne och utgifterna får en brist af 1,700,000 R:dr. Det är således ingalunda förhållandet, att vi af dessa medel hafva kvar några odisponerade tillgångar. Ej heller eger det sin riktighet, att vägbyggnadsintressenterna åtagit sig att i år fullborda arbetet, ty enligt hvad Utskottets Betänkande innehåller, anser sig direktionen icke kunna ansvara för att arbetet blir färdigt till afsyning förr än den 1 Juli 1870, och således långt sednare än direktionen, i fall motionärens förslag blefve antaget, kommit i åtnjutande af hela anslagssumman.

Jag anhaller att äfven få besvara en annan anmärkning, som samma talare snarare antydde än gjorde i afseende å privatbankerna, till hvilka talaren förmälde, att Riksgälds-kontoret heldre lånade sina medel än till vägbyggnadsföretag. Det vore kanske väl, om Riksgälds-kontorets tillgångar vore så beskaffade, att det till vägbyggnadsföretag kunde lemna lån, hvilka småningom finge amorteras. Jag tror dock ej, att vägbyggnadsintressenterna skulle vara belåtna med sådana lån, som Riksgälds-kontoret kan gifva och

privatbankerna erhålla, ställda på kort tids uppsägning. Det är en omständighet, som bör tagas i betraktande, att Riksgälds-kontoret genom sitt reglemente är ålagdt, att göra kontorets tillgångar frukt-bärande, och att inga andra än privatbanker kunna taga större summor på kortare tid. Kontoret måste naturligtvis i första hand låna ut till dem, som fullständigt kunna uppfylla de stadgade villkoren, hvilket icke är förhållandet med dem, som behöfva penningar för att under missväxtår bygga vägar.

Men för att återkomma till motionen, så är jag ej emot, om det kan ordnas så, att för ifrågavarande vägbyggnadsföretag ett större belopp komme att under detta år utgå, än redan är föreskrifvet. Likväl tror jag, att det vilkor, som vid anslagens beviljande bestämdes, i någon mätto lägger hinder i vägen därför. En föregående talare fästade uppmärksamheten derpå, att kommunerna skulle tillskjuta hälften af det belopp, som beviljats i anslag; och det är visst sannt, att, om detta tillskott sker genom arbete, det ej blir alldeles så betungande, som om kontanta medel skulle anskaffas. För en ort, som varit af missväxt svårt hemsökt, faller det sig dock ej så lätt att anskaffa medel; och skulle nu hela det återstående anslagsbeloppet komma att utbetalas, men arbetet vid afsyningen den 1 Juli nästa år befinnas hafva kostat mindre, än hvar till det blifvit beräknadt, och i förhållande hvar till statsanslaget utgått, så kunde lätt hända, att kommunerna blefve skyldiga att återbära ett större eller mindre belopp, för hvars utbekommande Staten icke hade den ringaste säkerhet. Skall något större belopp i år utgå än det redan bestämda, så är det nödvändigt att i någon mån ändra villkoren, så att ej hela summan af byggnadsintressenterna utfås, förrän arbetet blifvit fullbordadt; äfvensom jag tror, att det är nödigt att göra några förändringar i föreskriften rörande intressenternas skyldighet att tillskjuta det belopp, som af statsmedel icke skall utgå. Då det likväl ej är möjligt att på stående fot redigera ett förslag, som uppfyller alla dessa fordringar, hemställer jag, att de, som önska framgång åt förslaget, måtte förena sig i beslut att återremittera punkten till Utskottet, som då blefve i tillfälle att taga i öfvervägande, under hvilka omständigheter någon jemkning kunde ega rum och på hvad vilkor orten lämpligast kunde få sitt behof tillgodosedt. För min del skulle jag således, till vinnande af det ändamål motionären åsyftat, vilja förorda punktens återförvisning till Utskottet.

Friherre Raab, Adam: Visserligen söker jag bjuda till att vara här tillstädes, när klockan slår 10, men som man omöjligt kan lösgöra sig från alla enskilda bestyr, så har min ankomst till Kam-maren i dag blifvit fördröjd några minuter, och jag har till följd deraf gått miste om, hvad de två förste talarne i frågan yttrat. Jag ber derföre på förhand om ursäkt, om jag till följd häraf kommer att i mitt anförande begå något ofrivilligt misstag.

Den fråga, som nu är under öfverläggning, anser jag vara af den aldra största vikt för Kronobergs län. Man vet knappt huru förfärlig den missväxt varit, af hvilken detta län varit hemsökt. Vid landstinget har man ansett, att minst 100,000 tunnor spannmål skulle

vara erforderliga för provinsen, om dess innevånare skulle kunna ega sin föda till nästa skörd och så upp sin jord. Om vi härmed jemföra det belopp, hvarom nu är fråga, utgörande 41,666 R:dr 67 öre, och hvilket är afsedt att utgå under år 1870, men som man onskar att redan under innevarande år få komma i åtnjutande af, så är detta belopp endast en obetydlighet. Och om vi dertill lägga årets anslag, få vi upp summan till 80,000 R:dr. Denna summa skulle ej räcka till mera än 4,000 tunnor spanmål, som är en bra ringa del af de ofantliga qvantiteter, som erfordras för detta utblottade land. Det är väl sannt, att blott några socknar beröras af den ifrågasvarande vägen, men detta hindrar icke, att befolkningen äfven från andra trakter blir satt i tillfälle att genom väganläggningen erhålla arbetsförtjenst. Vid det exceptionela förhållande att i dessa trakter en större missväxt egt rum, än som finnes i mannaminne, och då man tager i betraktande, huru sparsamt befolkningen i allmänhet lever, så tror jag, att några exceptionela åtgärder till nödens lindrande äfven böra vidtagas. Det är dessutom här ej fråga om att bevilja något nytt anslag, utan endast att skänka orten den förmånen att redan i år få disponera de medel, som varit afsedda att först under nästinstundande år utbetalas.

Landshöfdingen i Kronobergs län, som var nödsakad att i går företaga en resa, från hvilken han ej torde återkomma så snart, att han kan öfvervara detta sammanträde, der en för hans ort så vigtig fråga förekommer, aflennade till mig en promemoria, innefattande den framställan, han önskade till Kammaren göra; och tillåter jag mig nu att uppläsa densamma, så lydande: om icke Herr C. I. Bengtssons motion kunde på det sätt bifallas, att återstoden af det för anläggning af väg mellan sjön Bolmens strand och Wieslanda jernvägsstation i Kronobergs län vid 1865—1866 årens riksdag beviljade, mot 2-delar af verkliga anläggningskostnaden svarande anslag af högst 150,000 R:dr anvisas att under innevarande år 1869 från Riksgäldskontoret utgå med högst 41,666 R:dr 67 öre, under vilkor att arbetet före detta års utgång skall vara fullbordadt“.

Om det nu framställda förslaget skulle af Kammaren bifallas, så kan jag ej finna, att de garantier man för Statsverkets räkning fordrat i afseende å anslagssumman på något sätt förringades. Man hade alldeles samma säkerhet, om anslaget utbetalades innevarande år, som om det utfölle först år 1870, emedan i vilkoren för dess utbekommande någon förändring ej komme att göras.

Jag började mitt anförande med att antyda, af hvilken ofantlig vigt det vore för Kronobergs läns innevånare att nu erhålla någon arbetsförtjenst, och jag vill tillägga, att det är så mycket viktigare, som en källa, hvilken i detta hänseende flitigt anlätades, numera utsinat. Fordom brukade en stor mängd af Kronobergs läns befolkning begifva sig in i Calmar län för att söka arbetsförtjenst, som ock vanligen erhöles; men numera är tillståndet inom sistnämnda län äfven så beklagligt, att föda derstädes icke finnes för länets egna innebyggare. Detta gifver mig ytterligare skäl att förorda motionen. Men som det måhända kunde vara lämpligt att, beträffande sjelfva sättet huru anslaget skulle få disponeras, erhålla en närmare utredning, vill jag för

min del icke motsätta mig frågans återremitterande till Utskottet, utan instämmer fast heldre i yrkandet härom.

Grefve Mörner: Den talare, som näst efter mig hade ordet, biträdde hufvudsakligen motionärens förslag, men ansåg en föreskrift vara nödvändig derom, att en del af anslagssumman borde innestå, till dess arbetet vore fullbordadt. Jag skulle äfven önska att en sådan föreskrift meddelades, derest jag icke ansåge sådant öfverflödigt, då ett stadgande i detta fall redan blifvit af Riksdagen meddeladt och intaget i det kontrakt rörande arbetena, som af Kongl. Maj:t blifvit godkändt. Då detta är händelsen, kan jag ej finna något skäl uti att ånyo upprepa hvad som en gång finnes föreskrifvet.

Jag känner visserligen ej Riksgälds-kontorets närvarande ställning; och som jag ej trott att någon utredning derom skulle behöfvas, har jag ej för tillfället försett mig med de uppgifter, som för bedömandet af denna ställning äro erforderliga. Men så mycket tror jag mig dock känna Riksgälds-kontorets förvaltning, att utbetalningen af 40,000 R:dr eller något deröfver ej synnerligen skulle genera nämnda kontor. Jag vet för öfrigt, huru under förra tider det förhöll sig, då Riksgälds-kontoret skulle draga in något af hvad det utlånt till privatbankerna, och som dessa icke sällan fått behålla ej i månader utan i årtal. Att detta smakade ganska illa, torde ej förnekas, och att utlåning egde rum på så lång tid som jag nyss nämnt, åtager jag mig att med en samling af Riksgälds-kontorets räkenskaper bevisa.

Den framställning jag gjorde, åsyftade ej annan förändring, än att den utbetalning af anslagsmedel, som Stats-Utskottet föreslagit böra ega rum år 1870, finge försiggå redan år 1869, i den mån som de bestämda villkoren fullgjordes af dem, som öfvertagit vägomläggningsarbetet. Utskottet säger i sitt Utlåtande, att det skulle vara en skyldighet för intressenterna uti ifrågavarande arbetsföretag att, i den mån anslagsbeloppet utbekommes, af egna medel tillskjuta minst hälften af hvad utaf statsanslaget lyftats. I denna föreskrift är icke någon förändring begärd; och jag tror ej att det skall blifva omöjligt för intressenterna att fullgöra detta villkor, då bidraget kan lemnas i naturaprestationer och ej nödvändigt måste utgå i penningar. Ifrågavarande ort är van att låta sig nöja med litet, och dess innevånare äro äfven vana att underkasta sig försakelser, men äfven för dessa finnes en gräns, hvarutöfver det icke är möjligt att gå. Jag har hört af en person från orten, att i Wexjö nyligen varit ett möte, der man öfverlagt om anskaffande af lån för att med penningar forse en del af befolkningen, som vid vårens inträde ämnade emigrera till Amerika. Hade dessa menniskor haft tillfälle till förtjenst i sitt land, så hade de säkerligen icke fallit på den tanken att öfvergifva detsamma, utan långt heldre stadnat qvar. Det är sorgligt nog, att i flera år landets dyrbaraste och mest värdefulla kapital, dess arbetskraft, saknat behörig användning; och sorgligt är det, om Representationen ej vill göra hvad på den ankommer, för att förhindra att landet blottas på arbetskrafter, derigenom att dess innevånare gå att söka sitt uppehälle i främmande land.

Ehuruväl jag vidhåller det yrkande jag förut framställt, så vill jag dock ej motsätta mig begäran om en återremiss, ty det är bättre, att saken sorgfälligt pröfvas, än att man genom påskyndande af dess afgörande tilläfventyrs sätter sjelfva hufvudändamålet på spel. Efter min mening borde emellertid det beslut Riksdagen lämpligast kunde fatta vara af följande lydelse: "att Riksdagen måtte anvisa återstoden af det för anläggning af väg mellan sjön Bolmens strand och Wieslanda jernvägsstation i Kronobergs län vid 1865—1866 års riksdag beviljade, mot två tredjedelar af verkliga anläggningskostnaden svarande anslag af högst 150,000 R:dr att under år 1869 från Riksgälds-kontoret utgå med högst 41,666 R:dr 67 öre, under förbindelse för intressenterna att, i den mån anslagssumman utbekommes, af egna medel tillskjuta minst hälften af hvad som utaf statsanslaget lyftas, samt att hafva arbetet färdigt till afsyning före sistnämnda års utgång".

Friherre Funck: Jag har visserligen icke lyckats att egentligen blifva öfvertygad af hvad här andragits om behöfligheten för närvarande att anvisa nämnda belopp redan för år 1869, när denna fråga i det hela redan varit föremål för en noggrann pröfning af Kongl. Maj:t, utan att dock Kongl. Maj:t funnit godt göra afseende på denna begäran, men då emellertid ingen annan än jag yrkat bifall till Kongl. Maj:ts Proposition, och jag förutser, att detta ringa försök icke skall leda till hvad jag åsyftar, så är jag villig förena mig med Herr Leijonancker och afstår från mitt förra yrkande.

Friherre Raab: En talare har förklarar, att han tviflade på att, genom bifall till ifrågavarande motion, någon nytta skulle kunna åstadkommas för allmänheten i den ort, som nu är i fråga, alldenstund intressenterna sjelfva skulle tillsläppa minst hälften af hvad utaf anslaget lyftas. Det är dock stor skillnad emellan att tillsläppa hälften och att tillsläppa det hela. Således får jag säga att, då jag tror att denna befolkning redan måst göra stora uppoffringar för att försörja dem, som qvarstadnat hemma, att dessa icke måst svälta ihjel, det ligger stor vikt uppå att statsbidraget måtte kunna utbekommas redan under loppet af detta år.

I afseende på den tvekan, som yttrats om möjligheten för intressenterna att tillsläppa sin hälft, ber jag att få uppläsa ett dokument, som nyss blifvit mig tillständt, och som ådagalägger att intressenterna i behörig tid fullgjort sin skyldighet i detta afseende. Detta dokument lyder sålunda:

Undertecknad, som genom den 31 Augusti 1867 afslutadt kontrakt med direktionen för anläggning af väg mellan sjön Bolmen och Wieslanda jernvägsstation, får härmedelst erkänna och intyga, att intressenterna uti sagda arbetsföretag, utöfver det tillskott af femtiofyra tusen ett hundra sextiosex Riksdaler och sextiosju öre Riksmünt, om hvars utgörande undertecknad redan lemnat sina intyg, ytterligare af egna medel tillskjutit, sedan arbetsbeting utåt hela linien nu äro afslutade, dels i kontant dels medelst för väganläggningen aflemnade materialier och dels genom åtagna arbeten tjugo tusen åtta

hundra trettio tre Riksdaler och trettio tre öre (20,833: 33) Riksmünt; å hvilket ytterligare enskilda tillskott jag således meddelar detta qvitto. Ljungby den 31 Oktober 1868.

K. Carlheim-Gyllenskiöld.

Att Herr K. Carlheim-Gyllenskiöld erkänt innehället af förestående skrifvelse och derunder i min närvaro egenhändigt tecknat sitt namn, betygar. Ljungby i Sunnerbo härads kronofogdekontor den 31 Oktober 1868.

C. U. Sällberg.

Lika lydande med originalet intyga.

C. G. Stuart.

J. Montell.

Detta utvisar tydligt och klart, att befolkningen riktigt uppfyllt sina förbindelser, och detta vilja de äfven fortfarande gå in på, emedan det naturligtvis är lättare för dem att betala $\frac{1}{3}$ -del af de penningar, som erfordras för att skaffa arbetsförtjenst, än hela beloppet. Jag vidblifver mitt förra yrkande om återremiss.

Grefve af Ugglas: Jag vill fästa uppmärksamheten på, att det utaf Friherre Raab upplästa betyget icke bevisar någonting annat än befolkningens goda vilja att fullgöra sina förbindelser. Det är likväl icke så alldeles gifvet att under nuvarande förhållanden i Kronobergs län det kan vara tillfälle för befolkningen att lika väl för framtiden uppfylla det i kontraktet stadgade vilkor, och jag tror sålunda, att Herr Leijonanekers anmärkning icke saknar befoegenhet, och att, om man skulle vilja framflytta arbetets fullbordande, det dervid fordras att erhålla en annan och bättre säkerhet, att arbetet blir utfördt inom den bestämda tiden, än den att förbindelserna tillförene blifvit riktigt uppfyllda.

Det är dessutom icke klokt af Kammaren att nu genast välja emellan de förslag, som blifvit framställda, utan är det då bättre att återremittera betänkandet i denna del, på det att Utskottet må få pröfva frågan än ytterligare och möjligen tillägga hvad Utskottet i afseende på en större säkerhet härutinnan kan anse erforderligt.

Grefve Hamilton: Till de skäl, som Grefve af Ugglas anført, hvarför Kammaren icke bör omedelbart fatta beslut i detta ämne i öfverensstämmelse med tvänne föregående talares förslag, ber jag att få lägga det att, om Riksdagen med afseende på ömmande omständigheter företager sig att efterskänka vissa uti kontrakt bestämda vilkor eller att förbättra de omständigheter, under hvilka det utlovade understödet skulle kunna erhållas, utan att i sammanhang dermed vidtaga någon åtgärd, som kunde i någon mån tillförsäkra Staten om utförande af det arbete, som här är i fråga, så skulle derigenom beredas ett prejudikat, som skulle blifva långtifrån gagnande. Att förändra ett af Riksdagen bestämdt vilkor är onekligen icke nyttigt, och man bör, äfven om omständigheterna äro aldrig så ömmande, icke vidtaga en sådan åtgärd, utan att i sammanhang dermed bestämma något, som gör att andra låntagare betänka sig tvänne gånger, innan de göra hemställan om förändring uti de vilkor, som en gång blifvit af Riksdagen fastställda.

Det betänkande, som Friherre Raab uppläste, bevisade i första hand, att intressenterna i vägarbetet under förslidet är fullgjort de vilkor, utan hvilka de icke kunnat utfä det årets anslag, eller att de, för att utfä dessa medel, tillskjutit hvad som var erforderligt. Det bevisar ändå en liten mån mera, när under det året de icke undfätt mera än 37,500 R:dr, men likväl tillskjutit mera än $\frac{1}{4}$ -del af hela det anslagna beloppet. Det bevisar afven ordhållighet och god vilja inom orten att göra hvad på den ankommer, men något annat kan betyget icke visa. Det är dock något.

Af skäl, som jag nyss anfört, får jag således förnya min anhållan att Kammaren icke måtte direkte fatta sitt beslut utan återremittera frågan, på det att Utskottet måtte blifva i tillfälle att meddela de föreskrifter, hvarunder en förändring af redan bestämda vilkor kan få ega rum.

Grefve Mörner: Hvad siste talaren anfört skulle kunna vara riktigt, så vida förslaget ginge ut på att efterskänka något af de åligganden, hvartill bolaget genom förut gjorda bestämmelser varit förpligtadt, men när fråga är om att vilkoren måtte blifva skärpta, så tror jag icke, att detta i ringaste mån kan blifva för det allmänna vådligt, ty att vilja utföra arbetet på kortare tid än som förut blifvit bestämdt, och att inom den tiden lemna hela det erforderliga tillskottet är onekligen en skärpning af vilkoren. Att medgifva denna skärpning af redan bestämda vilkor, tror jag icke heller vara något så farligt prejudikat, ty mängden underkastar sig sannerligen icke en sådan påföljd. En fördel, som en gång blifvit medgifven, önskar man väl i allmänhet att fortfarande komma i åtnjutande af.

Då härtill kommer, att af det upplästa betyget visar sig, att väglottsegarne redan fullgjort sina skyldigheter och redan utbetalt den andel i kostnaden, som på dem belöper, då är det i sanning så mycket hårdare att påstå, det de icke skola få det resterande anslaget.

På dessa och de skäl, som förut blifvit anförda, kan jag icke frångå mitt förra yrkande, men instämmer dock med dem, som önskat återremiss, emedan detta tyckes vara enda och bästa sättet att få frågan på ett för intressenterna fördelaktigt sätt afgjord.

Grefve Hamilton: Då Grefve Mörner och jag äro ense om att erhålla en återremiss af denna punkt, kan det tyckas besynnerligt att striden fortgår oss emellan, men jag är verkligen i detta fall så öm om Smäländningarnas bästa, att jag icke kan antaga för godt de utaf honom anförda skälen, som, enligt min mening, icke äro hållbara och hvilka kunna leda derhän, att Kammaren afslår begäran om återremiss och bifaller Utskottets Betänkande. Det omtalade betyget innehåller icke något annat, än att, då intressenterna förslidet är velat lyfta anslaget, så hafva de måst ådagalägga, att de redan tillskjutit sin hälft af årsanslaget för att utfä medlen från Riksgälds-kontraktet. Detta har nu skett, och för att intressenterna skola kunna erhålla nästa årets anslag, måste de förete ett nytt betyg, som visar, att de tillskjutit ytterligare hvad som enligt reglemente och kontrakt fordras för att utfä detsamma.

Hvad jag nu sagt innebär icke något klander emot intressenterna, ty de hafva fullgjort allt hvad hittills bort ske, till och med tillskjutit några tusen riksdaler mera än som varit erforderligt.

Friherre Raab, A d a m: Jag skall icke länge uppehålla Kammarrens tid; jag ber blott att få rätta ett af Grefve Hamilton begånget misstag. Då jag läste upp onförmälda betyg hade jag alldeles nyss förut fått det i handom och sålunda icke hunnit göra några konklusioner deraf. Jag ber derföre nu att i stället få anmärka, att intressenternas första inbetalning utgjorde 54,166: 67,
den sednare inbetalningen åter uppgick till 20,833: 33,
hvilket tillsammans utgör R:dr 75,000.

Således bevisar dokument, om hvars trovärdighet man icke gerna kan hafva några tvifvelsmål, då det blifvit behörigen bevitnadt och vidimeradt, att intressenterna redan under loppet af sista året tillskjutit hälften af hela det bestämda anslaget, 150,000 R:dr. och sålunda redan fullgjort sitt åliggande. Vid detta förhållande behöfver man väl icke vara så ömtålig om Kronans rätt, då intressenterna fullgjort allt hvad på dem ankommer, men jag vill likväl icke motsätta mig den begärda återremissen.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, förmålde Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade framställts följande yrkanden, nemligen 1:o af Herr Leijonancker, att Kammararen måtte fatta ett så lydande beslut: "att, med afslag å Stats-Utskottets förslag, motionen i så måtto bifalles, att återstoden af anslaget anvisas till utgående från Riksgälds-kontoret under år 1869, men med vilkor att någon del deraf till belopp, som Kongl. Maj:t i nåder bestämmer, ej får lyftas förr än arbetet blifvit afsynadt och godkänt, samt i öfrigt med förut stadgadt vilkor, att, i den mån anslagssumman utbekommes, intressenterna af egna medel tillskjuta minst hälften af hvad som utaf statsanslaget lyftas;" 2:o af Friherre Raab, att Kammararen skulle fatta ett beslut af följande lydelse: "att Herr C. I. Bengtssons motion på det sätt bifalles, att återstoden af det för anläggning af väg mellan sjön Bolmens strand och Wieslanda jernvägsstation i Kronobergs län vid 1865—1866 årens riksdag beviljade, mot två tredjedelar af verkliga anläggningskostnaden svarande anslag af högst 150,000 R:dr anvisas att under innevarande år 1869 från Riksgälds-kontoret utgå med högst 41,666 R:dr 67 öre, under vilkor att arbetet före detta års utgång skall vara fullbordadt samt med förbindelse för intressenterna att, i den mån anslagssumman utbekommes, af egna medel tillskjuta minst hälften af hvad som utaf statsanslaget lyftas;" samt 3:o att den ifrågavarande punkten skulle till Stats-Utskottet återförvisas.

Sedan Friherre Raab begärt ordet och förklarat sig afstå från sitt särskilda yrkande samt biträda den gjorda begäran om punktens återförvisning; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades nej, sedermera proposition på antagande af Herr Leijonanckers förslag, som jemväl

med nej besvarades, och slutligen proposition på punktens återförvisning, hvartill svarades ja.

4:de punkten.

Herr Almquist, Erik Victor: Stats-Utskottet har grundat sitt afslag på min motion dels derpå att för ifrågavarande vägbyggnadsföretag blifvit på Kongl. Maj:ts förslag vid sista riksdagen anvisade 20,000 R:dr, som ännu innestå i Riksgälds-kontoret, dels derpå att arbetet, enligt kontraktet, icke ansetts kunna afslutas förrän år 1872, dels ock slutligen derpå att utaf de för år 1868 anvisade 15,000 R:dr någon lyftning icke egt rum förrän i Oktober månad samma år, hvadan Utskottet antagit att en betydlig del utaf sistberörda medel ännu icke hunnit för arbetet användas. Med afseende härå ber jag att få meddela, först och främst att Stats-Utskottet tagit till stöd för sitt afslag just hvad jag till en del anfört såsom grund för motionen. Utskottet har ansett att något anvisande af ytterligare medel till arbetets fortsättande icke kan på ofvan uppgiina skäl komma i fråga. Jag är emellertid af alldeles motsatt åsigt just därför att det bör stå öppet för vägbyggnadsdirektionen att fortsätta och afsluta arbetet så fort som möjligt och derigenom bereda tillfälle till arbetsförtjenst åt den talrika arbetslösa befolkningen i detta län. Det är nemligen påtagligt, att, om direktionen blott blir satt i stånd att bedrifva arbetet med all den arbetskraft, som i orten nu finnes att tillgå, så skall icke blott arbetet bli fullbordadt, utan äfven den staccars befolkningen blifva fullt använd; men dertill erfordras att redan under nästa år kunna utfå det som återstår af anslaget. Det skulle vara eget om, då Kongl. Maj:t till föregående Riksdag aflåtit Proposition om anslag af 20,000 R:dr till fortsättande af dessa arbeten, för att bereda arbetsförtjenst åt den af missväxt nödställda befolkningen, Riksdagen skulle just af detta skäl hemta stöd för ett afslag å min begäran om 5,000 R:dr för samma ändamål.

Hvad beträffar frågan derom, att i kontraktet blifvit utsatt, att anledning icke är att antaga att detta arbete skall kunna afslutas före den 1 Oktober 1872, så vill jag förklara, att detta härleder sig derifrån, att, då kontraktet år 1866 uppgjordes, vägbyggnadsdirektionen, obekant med sådana arbeten, ansåg att arbetet icke skulle kunna bedrifvas med sådan hastighet, att man förr kunde få slut derpå. Vägbyggnadsdirektionen kunde naturligtvis icke på förhand hafva kännedom om den allmänna missväxt, som år 1867 hemsökte denna ort, och icke heller att just till följd häraf medel skulle, till det belopp, som skett, af Riksdagen anvisas, och under de närmast derpå följande åren vara att påräkna. Den omständigheten, att arbetet blifvit bestämdt att afslutas först den 1 Oktober 1872, är sålunda icke af någon betydelse, ty tids- och andra förhållanden hafva nu betydligt förändrats.

Hvad slutligen beträffar sista skälet, som Utskottet anfört, nemligen att de för år 1868 af Riksdagen beviljade 15,000 R:dr icke blifvit lyftade förrän i Oktober samma år, så hänger med den saken så ihop, att i de bygder, der väganläggningen pågår, måste man skaffa

lefnadsförmödenheter till arbetarnes aflöning på vintern, emedan man icke på sommaren kan ditskaffa några produkter. Detta har också gjort att vägbyggnadsdirektionen satt sig i förbindelse med nödhjelps-komitén i Umeå och derifrån under förra vintern forslat spanmål upp till Wilhelmina socken, hvarigenom direktionen kunnat lemna medel till arbetarnes uppehälle. Det var därför icke nödigt att uttaga medlen förrän nämnda höst, då varorna skulle liqvideras. Hvad arbetarne kunde hafva att fordra blef då till dem utbetaldt i kontanta penningar. Jag har mig dessutom bekant, att direktionen på dessa medel fått vänta åtskilliga veckor efter requisitionens aflåtande till Riksgälds-kontoret, till följd af några formalitetens förbiseende, och att direktionen, som väntat och beräknat att erhålla penningarne i September, med stor ansträngning då måst upplåna medel af enskilde. Således synes mig Utskottets skäl för afslag icke kunna godkännas.

Hvad sjelfva frågan beträffar, så tycker jag att, då Riksdagen kunnat anslå 50,000 R:dr till detta vägbyggnadsarbete och då af dessa 50,000 R:dr redan blifvit anordnade 45,000 R:dr, det är af bra liten betydelse för Riksdagen, om återstoden af dessa medel anvisas 1870 eller 1872, men deremot skulle det vara af alldeles ofantligt stor vikt, såväl för den fattiga arbetsbefolkningen, som för den ort, der vägen framgår, om arbetet kunde afslutas så fort som möjligt, och alldeles påtagligt är att, om Riksdagen nu afgör frågan så, att vägbyggnadsdirektionen deraf kan se, att den icke har att vänta det återstående bidraget före 1871 eller 1872, detta skall komma att fördröja arbetet. Utom dessa redan anvisade 50,000 R:dr, så har ortens befolkning skyldighet att tillskjuta $\frac{1}{3}$ -del af arbetskostnaden, hvilken andel utgör omkring 17,000 R:dr, en för en fattig befolkning i sanning icke ringa summa.

Det bör väl sålunda icke vara skäl att längre neka befolkningen dessa 5,000 R:dr, som blifvit den tillförsäkrade af Riksdagen, och som påtagligen behövas redan nästa år. Då jag vågar påstå att bifall till min motion skall blifva af stor betydelse för orten, emedan man derigenom kan få arbetet snart afslutadt, och då denna utgift för Statsverket är af ringa betydelse och icke bör hafva någon tyngd i vägskålen, får jag anhålla, att Herr Talnannen behagade framställa till Kammarrens behjertande och afgörande, att afslå Utskottets hemställan och bifalla min motion.

Friherre Funek: Jag sökte, vid den föregående punkten, så godt jag förmådde, att motsätta mig förändring i vilkor, som, vid anslags beviljande, blifvit fästade. Jag vill göra samma försök nu och, som jag hoppas, med mera framgång.

Till en början ber jag få fästa uppmärksamheten derpå, att, om Riksdagen skulle medgifva slika förändringar, följden icke skulle blifva annan än den, att vi för hvarje lån, som blifvit beviljadt, skulle erhålla dylika ansökningar, att de tidigare, än som till en början blifvit bestämdt, måtte få lyftas.

Hvad det nu ifrågavarande förhållandet särskildt beträffar, tror jag mig icke behöfva blifva vidlyftig. Jag förmodar, att de skäl, Stats-Utskottet, för afslag å motionen, anfört, i och för sig sjelfva äro till-

räckligt talande; men för denna frågas riktiga bedömande torde jag dock få meddela några uplysningar, hvilka, som mig synes, äro af stor vikt.

Ehuru jag hyser det största förtroende för den siste talarens uppgifter, så, och enär det likväl icke syntes vara sannolikt, att det ifrågavarande arbetet, som, enligt upprättadt kontrakt, borde vara färdigt den 1 Oktober 1872, kunde fullbordas redan 1870, ansåg jag, då denna fråga förekom till behandling på Stats-Utskottets Riksgäldsafdelning, mig böra anskaffa äfven andra officiella uppgifter; och jag har här ett utdrag af den sednaste inspektionsrapporten, utfärdad af Löjtnanten vid Väg- och Vattenbyggnadskorpsen Cederborg och daterad den 20 Oktober 1868, hvaraf inhemtas, att af ifrågavarande väg, hvilken i sin helhet kommer att utgöra 6 mil och 25,600 fot, endast 2 mil och 9,000 fot blifvit bearbetade, och att således den del, som icke var bearbetad, utgjorde 4 mil och 16,500 fot, eller $\frac{3}{4}$ del af det hela.

Då Kamnaren vidare behagade påminna sig, att det primitiva anslaget utgjorde 50,000 R:dr, hvarpå endast 5,000 R:dr återstå, samt att, enligt det med Riksgälds-kontoret upprättade kontraktet, en del af anslaget skall innestå, tilldess hela vägen blifvit fullbordad, afsynad och godkänd, så, och då endast $\frac{1}{4}$ del af vägen blifvit bearbetad, hemställer jag vördsamt, om skäl kan förefinnas att redan under loppet af 1870 utbetala dessa 5,000 R:dr, hvilket belopp, då vägen efter all sannolikhet icke till den tiden kan blifva färdig, torde böra innestå. Stats-Utskottet har icke kunnat finna ringaste skäl härtill.

Denna väganläggning har dessutom redan fått åtskilliga fördelar. I kontraktet, som afslutades den 25 Februari 1867, bestämdes, att arbetet skulle vara fullbordadt under loppet af fem år, och således borde anslaget hafva utgått med 10,000 R:dr hvarje år. Men i betraktande af den inom Norrland under förra året rådande nöd, beslutade Riksdagen, efter derom af Kongl. Maj:t aflåten Proposition, att, under innevarande år, ett belopp af 20,000 R:dr skulle utgå å detta anslag, i stället för 10,000 R:dr, hvilket belopp varit det normala.

Mig synes således, att alla skäl tala för bifall till hvad Stats-Utskottet i denna punkt hemställt; hvarom jag äfven anhåller.

Grefve af Ugglas: Till de mera speciella skäl, den siste talaren anfört, ber jag få lägga några af mera allmän beskaffenhet. Herrarne torde alla medgifva att i den budget, som blifvit uppgjord, förändringar icke böra göras utan viktiga skäl; och att, hvad särskildt anslag för vägbyggnader beträffar, hvarom här är fråga, man bör tillse ej blott en och annan Orts intresse, utan att fördelarne blifva utjennade öfver hela riket. Man bör således ej, utan särdeles tvingande skäl, göra ändring uti de vid dessa anslag fästade vilkor, emedan det då ovilkorligen kommer att inträffa, att hvad man sålunda gifver åt den ena, tages ifrån den andra.

Beträffande den nu förevarande frågan, så framställde Kongl. Maj:t till Riksdagen förra året, att under innevarande år måtte anvisas af det bestämda anslaget 20,000 R:dr, och, ehuru endast 10,000 R:dr bort i år lemnas, biföll likväl Riksdagen denna framställning, med fästadt afseende å den missväxt, som hemsökt Norrland. Nu förefinnes

finnes ej något sådant skäl; och att, derföre att undantag gjordes förra året, vilja utsträcka detta undantag ännu längre, synes mig icke vara riktigt.

Den förste värde talaren har sagt, att frågan icke vore af någon betydelse; men den är tvärtom af en ganska stor betydelse, ty den gäller huruvida den för ett anslags utgående en gång stadgade ordning bör utan särdeles viktiga skäl rubbas, och medgifver man en sådan rubbning i ett fall, kan det blifva svårt att, med bevarande af konsekvensen, säga nej i ett annat.

Jag kunde tillägga, att, då här är fråga om att välja emellan hvad Kongl. Maj:t föreslagit — Kongl. Maj:t har nemligen funnit sig icke böra till innevarande Riksdag göra framställning om anvisande af det för ifrågavarande arbete återstående anslagsbeloppet 5,000 R:dr — och hvad som blifvit hemställt af en enskild motionär, äfven om denne är landshöfding i länet och äfven om man måste erkänna det nit för provinsen, som otvifvelaktigt ligger till grund för hans framställning, man torde böra lemna större vikt åt den mera omfattande blick öfver rikets allmänna väl, Kongl. Maj:t måste ega.

Då således inga viktiga skäl tala för bifall till motionärens framställning, anhåller jag, att Kammararen, på grund af hvad som blifvit anfördt, måtte bifalla Utskottets, enligt mitt förmenande, välgrundade utlåtande i denna punkt.

Herr Almquist: Jag ber att få bemöta några af de inkast, som emot min förra framställning blifvit gjorda.

En af Stats-Utskottets ledamöter har förklarar, att Utskottet stödt sin åsigt derpå, att, enligt den rapport, Löjtnant Cederborg afgifvit, endast något mera än två mil af den ifrågavarande vägen blifvit bearbetade. Ja, hans rapport är nog riktig, men denna är skriven från Umeå den 20 Oktober, och hans inspektionsresor, hvilka börjades i Juni, slutades i September. Hvilken dag han var i Wilhelmina känner jag icke, men jag antager, att det var i Juli eller början af Augusti, ty derefter reste han till Jemtland och andra orter. Således återstod den betydligaste delen af arbetstiden, då han besökte Wilhelmina, ty befolkningen i dessa orter är under slättern kring-spridd och har ej då tillfälle att egna sig åt sådana arbeten, som dessa, utan just under höstmånaderna, efter slätterns slut, bedrifvas dessa arbeten i en större omfattning. Till följd häraf har ock detta byggnadsarbete till största delen blifvit verkställt efter den tid, då Löjtnant Cederborgs besigtning försiggick. Jag anhåller likväl, då denna besigtning kommit på tal, att ur hans rapport få meddela något, som den föregående talaren, hvilken återopade samma rapport, förbigick. I rapporten säges nemligen, att ifrågavarande väganläggningsarbete blifvit med utmärkt noggrannhet och fullständighet utfördt. — Men, såsom jag redan nämnt, det är ett misstag, om man, med stöd af denna rapport, anser bevisadt, att endast en tredjedel af vägen blifvit under förra året bearbetad.

Man har sagt, att de vid anslag en gång fästade vilkor icke borde rubbas. Jag har ej heller sökt åstadkomma någon rubbning i vilkoren,

ty, för såvidt jag vet, finnes det ej i kontraktet uttryckt, när de olika bidragen skola utgå, utan der står endast, att en del af anslaget kommer att innehållas, till dess arbetet blifvit fullbordadt, och jag har ej begärt, att dessa 5,000 R:dr skulle utbetalas förrän arbetet blifvit fullbordadt och godkänt.

Den siste talaren har erinrat, att, sedan budgeten en gång blifvit uppgjord, borde den ej, utan giltiga skäl, rubbas. Detta erkänner jag, men, så vidt jag har mig bekant, är budgeten för 1870 ännu icke definitivt afslutad. Den kan väl ej afslutas, innan alla anslagsfrågorna blifvit pröfvade och i det afseendet återstår ännu mycket för Riksdagen att besluta. Sådan är åtminstone min uppfattning. Det är möjligt, att jag misstager mig, och i sådant fall ber jag om öfverseende.

Samme talare ansåg, att Representationen hufvudsakligen borde fästa sig vid Regeringens framställningar. Jag medgifver detta villigt, men jag kan icke frångå, att, med afseende på frågor, sådana som den förevarande, Kongl. Maj:t omöjligen kan hafva sådan detaljkänedom, som länets styresman, och att man derföre ej bör aldeles åsidosätta hans framställningar, då de göras för att befrämja länets intresse. — Man kan säga, att, om hvarje hans framställning afslås, så måste en sådan man, om han ock icke inskränker sig till översamhet, åtminstone finna det bra litet tillfredsställande att arbeta för orten.

Jag tror ej, att de skäl, jag åberopat för bifall till min motion, blifvit vederlagda, och jag anhåller derföre hos Kammaren om ett sådant bifall.

Herr Leijonanecker: I full öfverensstämmelse med hvad jag yttrade vid den närmast föregående punkten, anser jag, att denna Utskottets hemställan är grundad på särdeles goda skäl. *Då* vid anslagets beviljande fästats såsom vilkor, att en del af anslaget bör inneslå, tilldess arbetet fullbordats; *då* de 5,000 R:dr, hvarom här är fråga, utgörande $\frac{1}{10}$ af anslaget i sin helhet, är en mindre summa än som vanligen innehålles; *då*, med anledning af den missväxt, som år 1867 hemsökte Norrland, Riksdagen förra året medgifvit att under innevarande år å anslaget skulle få lyftas 20,000 R:dr; och *då* således $\frac{9}{10}$ af anslaget redan blifvit lyftade eller medgifna till lyftning, under det att endast $\frac{1}{3}$ af arbetet fullbordats, kan jag åtminstone för min del ej finna annat än att Stats-Utskottet handlat fullkomligt rätt, då det afstyrkt motionen, och jag anhåller derföre om bifall till den nu föredragna punkten.

Grefve af Ugglas: Med anledning af motionärens sista yttrande, ber jag blott få säga, att jag tror, det en orts bästa lämpligast befrämjas derigenom, att landshöfdingen lemnar Kongl. Maj:t fullständig underrättelse om ortens behof. Jag kan derföre icke instämma i den värde talarens påstående, att Regeringen saknar specialkänedom om de särskilda orternas behof, ty det måste förutsättas, att Kongl. Maj:t, genom landshöfdingarne, erhålla en sådan känedom.

Jag anhåller fortfarande om bifall till den nu föredragna punkten.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Stats-Utskottets förevarande hemställan och dels att Kammaren, med afslag derå, skulle bifalla den af Herr Almquist i ämnet väckta motionen; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till Utskottets hemställan och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

5:te—8:de punkterna.

Biföllos.

9:de punkten.

Utskottets första hemställan.

Herr Bennich: Vid de sista riksdagarna har jag besvärat Kammaren med anföranden i denna fråga. Jag har ock vid denna riksdag väckt motion i samma ämne och deri sökt utveckla skälen, hvarföre Riksdagen borde, såsom hittills, understödja de viktiga myrutdikningarna med 120,000 R:dr.

Jag ber, att Kammaren ej måtte misstycka, att jag återkommer till förfäktande af en åsigt, som är så djupt grundad i min kännedom om vigten af ifrågavarande anslag; och det icke endast för Norrlands skull, om ock Norrland i främsta rummet har fördel deraf. Det är, enligt min tanke, för hela landet af oberäknelig vigt, att de Norrländska provinserna beredas till en större och i allmänhet säkrare odling än hittills varit möjligt.

Stats-Utskottet förklarar i sitt Utlåtande, "att sådana utdikningar, som afse att minska frostländigheten, obestridligen kunna utöfva ett välgörande inflytande på det kringliggande området, samt sålunda verka till förekommande af missväxt". Men det är icke nog med, att de kunna utöfva ett sådant inflytande, ty de utöfva det verkligen, och detta så märkbart, att ingen landtman i hela Norrland ej är fullkomligt öfvertygad derom, att, så snart han får en på hans egor belägen frostländig trakt utdikad, så kan han vara säker om en god skörd, såvida ej sådana väderleksförhållanden inträffa, som sprida frostska-dor äfven öfver vida sydligare delar af landet.

Jag har fått mig tillskickadt från det län, jag representerar, prof på säd, vuxen å en jordbit, belägen alldeles i kanten af en afdikad myrtrakt. Den jorden kunde förr ej med något hopp om god skörd besås med säd. Der blef missväxt, emedan från myrtrakten oupphörligt frost spred sig dit. Men i följd af myrtraktens utdikning har denna jordbit kommit i det skick, att den lemnat en riklig skörd af korn, vägande, enligt det prof, jag har i min hand, 13 lispund 11 skålpund tunnans — ett resultat, till hvilket man aldrig kommit, om icke myrutdikningen skett. Samma erfarenhet, som vunnits på denna speciela plats, är vunnit öfverallt, der dylika utdikningar egt rum. Man har fått mogna skördar på ställen, der man förut icke kunnat påräkna något. Hela byar, som förut varit de olyckligaste,

såsom nästan utan undantag hemsökta af frost, betraktas nu, sedan de frostländiga trakterna blifvit afdikade, lika säkra, som de bäst belägna. Det är, såsom jag sagt, en af erfarenheten bekräftad sanning, att dessa afdikningar ej allenast kunna aflägsna, utan *verkligen aflägsna* frostländigheten.

Stats-Utskottet har ock hufvudsakligen erkänt detta, men återkommit till det motiv, som går igenom hela statsregleringen, och hvilket hemtas från Statsverkets närvarande ställning; och man har ansett detta motiv bjuda att nedsätta äfven detta angelägna anslag. Jag tror för min del, att det är farligt att så länge måla fantasibilder för sig på väggen, att man slutligen tror sig se dem lifslifvande. Så har Stats-Utskottet gjort denna riksdag med afseende på Statsverkets ställning. Det har ständigt upprepat, att denna ställning kräfde nedsättningar och afprutningar öfverallt, äfven der de viktigaste intressen borde tillgodoses. Chefen för Finans-departementet har dock, såväl i denna som i Andra Kammaren, erinrat, hvad man ock inhemtat af den Kongl. Propositionen, rörande Statsverkets tillstånd och behof, att denna ställning ingalunda påkallar några utomordentliga besparingar; att den går fullt ihop med de äskade anslagen. Och då Riksdagen redan gjort inskränkningar i flera hänseenden till belopp, mycket större än det ifrågavarande, så synes icke något rimligt skäl förefinnas att återropa Statsverkets ställning för att afböja ett så viktigt anslag, som detta.

Man har om den Svenska nationen ett gammalt klassiskt yttrande: "det är en trög nation, full af hetsigheter". Man kastar sig gerna på ytterligheter. Än är man alldeles modlös och förlamad; än är man öfvermodig. Vore det ej skäl, att man ginge till en klar åskådning af verkliga förhållandet och derefter förföre utan kastningar från den ena ytterligheten till den andra. Jag tror det vara på tid, att man söker komma derhän; och att sådana anordningar, hvilka hafva framtiden för sig, och som nödvändigt måste fortgå en lång följd af år, för att fullkomligt gifva de frukter, man vill påräkna, ej böra afbrytas af ett rop för dagen, att ställningen är så och så beskaffad, ett förtviflans rop, som, enligt mitt förmenande, icke är grundadt i verkligheten.

Det torde ej hafva undfallit Kammarens uppmärksamhet, att detta anslag, som Stats-Utskottet nu tillstyrkt till endast 60,000 R:dr, är afsedt för arbeten i våra sex nordligaste län och till någon del i ett sjunde län; att dylika arbeten, som längesedan blifvit undersökta, och för hvilkas utförande folket är beredt och benäget att underkasta sig stora uppoffringar, beräknats kosta 1,032,521 R:dr 33 öre; samt att det statsbidrag, som till dessa arbeten borde utgå högst med en tredjedel, utgör 344,174 R:dr. Huru långt skall man nu komma, om anslaget nedsattes från 120,000 till 60,000 R:dr?

För hvarje år, i samma mån som erfarenheten blifvit utbredd om nyttan och nödvändigheten af dessa arbeten, komma undersökningar att ske och framställningar om anslag att ingå till mer och mer ökade belopp. De redan verkställda undersökningarne visa ett behof, som ej med det årliga anslag, Utskottet nu tillstyrkt, skulle kunna tillfredsställas på mindre tid än omkring sex år. — Vill man,

att företagsamheten i Norrland till klimatets förbättrande och frostländighetens afskaffande, för att göra sig oberoende af understöd från andra landskap, åter skall städfas genom att inskränka detta anslag? Detta kan dock icke vara till gagn för fosterlandet, utan måste fast heldre verka derhän, att budgeten förr eller sednare måste mycket mera anlitas, än hvad som blifver fallet, om man beviljar det ifrågavarande anslaget till lika belopp som förut.

På de af mig nu uttalade skäl vågar jag hemställa, att Kammarerna för ifrågavarande ändamål måtte bevilja samma anslag för år 1870, som för de föregående åren, eller 120,000 R:dr.

Herr Almquist, Erik Victor: Till de skäl, den föregående talaren anført för bifall till sin framställning, att det ifrågavarande anslaget måtte år 1870 utgå till oförändradt belopp, ber jag att få lägga endast några ord.

Såsom skäl för nedsättning af anslaget åberopas landets för tillfället mer än vanligt betryckta ställning. Men hvarifrån kommer denna bekymmersamma ställning? Jag skulle tro, att man med allt skäl kan antaga, att den till hufvudsaklig del härflyter från den följd af missväxter, hvaraf vårt land på sednare tider varit hemsökt. Måne det derföre icke kan vara skäl, att Staten tillser, att sådana företag befrämjas, som kunna bidraga till afvärjande af de förhållanden, hvilka vålla en sådan betryckt ställning? Erkännes detta, så synes mig, som man icke gerna kan anvisa medel för ett företag, hvilket i detta hänseendet är mera fruktbarande än det ifrågavarande.

Såsom motionären antydt, lemnar hvarje afdikningsarbete det mest tillfredsställande resultat. Det är således dessa arbetens gagn, i och för sig sjelf, som talar för det högre anslagsbeloppets beviljande, men äfven åstadkommes af dessa arbeten med allmänna medel annan nytta. Exemplet är nemligen af det största inflytande; ty om allmogen, som är praktisk till sin uppfattning, blott tydligt får inse, att dessa arbeten, hvilka med bidrag af Staten utföras, äro lyckobringande, så tvekar den ej, att, så långt dess tillgångar medgifva, gripa sig an med likartade arbeten. Det är således icke blott för arbetet i och för sig sjelf, utan för det exempel folket derigenom får, som dessa medel åstadkomma så mycket godt.

Skulle nu befolkningen få kunskap derom, att Riksdagen nedsätter detta anslag, så är det att befara, att intresset hos mången skall minskas. De frukta, att Representationen ej anser detta arbete vara af det gagn, som det verkligen är. De tänka möjligen, att de sjelfva misstagit sig om detta arbetes nytta, då Representationen anser det vara af så ringa betydelse, att den ej vill lemna bidrag dertill till samma utsträckning som förut; och den håg, den värme, som förut rådt i detta hänseende, komme derföre helt säkert att minskas, om anslaget nedsattes.

Detta belopp synes mig ej heller vara större, än att det, med afseende å det gagn, som dermed verkas, och oaktadt landets bekymmersamma ställning, ganska väl bör kunna beviljas; och då jag anser det öfverflödigt att vidare orda om denna fråga, hvars stora betydelse enhvar bör så lätt kunna fatta, förenar jag mig med föregående

talaren uti yrkandet, att anslaget måtte bestämmas att år 1870 utgå med 120,000 R:dr.

Friherre Funck: Jag förmodar, att den ärade Kammaren håller mig räkning, om jag icke i likhet med föregående talare söker att till utredning upptaga denna fråga, enär jag antager, att Kammaren ännu har i friskt minne den ytterst uttömmande debatt, som i detta ämne försiggick vid 1867 års riksdag. Då yttrades ungefär detsamma som vi nu fått höra och af samma talare, då likväl sekunderade af ytterligare fyra eller fem andra talare. Jag tror att alla dessa utvecklade sitt ämne så omständligt, att vi ännu hafva det i lifligaste minne. Äfven den andra sidans argumenter framhöllos så tillräckligt, att jag ej anser mig böra återupprepa dem. Jag vill fast heldre inskränka mig till att bemöta ett yttrande af den förste värde talaren, då han förklarade, att han ansåg Stats-Utskottets motivering väl knapphändig och äfven till en viss grad oriktig, enär Utskottet icke till stöd för sitt afstyrkande kunnat åberopa något annat skäl än Statsverkets närvarande ställning, hvilken den ärade talaren förmenade ej vara så dålig, att densamma påkallade den nu föreslagna nedsättningen. Såsom ytterligare stöd för denna åsigt åberopade den värde talaren åtskilliga yttranden af Herr Finansministern så väl i denna Kammare som i Medkammaren. Med anledning häraf ber jag att få anmärka, att de ord Utskottet begagnat äro, om ej precis ordagrant, dock ungefär desamma, som de hvilka Chefen för Civil-departementet använt, då han tillstyrkt Kongl. Maj:t att för ifrågavarande ändamål icke äska högre anslag än 60,000 R:dr; och hvilket yttrande återfinnes uti det vid Kongl. Maj:ts Proposition fogade Statsråds-protokoll, der det heter: "men jag anser mig *under närvarande förhållanden* endast böra tillstyrka framställning till Riksdagen om anslag å extra stat till understödjande af myrutdikningar och vattenaftappningar af förberörda beskaflenhet, under enahanda vilkor som förut, till belopp af 60,000 R:dr". Att något annat bland "*närvarande förhållanden*", än den finansielia ställningen kan inverka på anslagsfrågor af denna beskaflenhet tror jag för min del ej kan ifrågasättas, hvarföre jag icke kan finna annat, än att det är just föredragande Departements-chefens af Kongl. Maj:t gillade motiver, som Utskottet lagt till grund för sin hemställan. Jag tror vidare, att denna Kammare, likasom Representationen i sin helhet, med fullt fog kan bifalla Kongl. Maj:ts Proposition om anslagets nedsättning. Vid 1867 års riksdag tillstyrkte Stats-Utskottet detta anslags nedsättande till samma summa som Kongl. Maj:t nu föreslagit. Efter en varm och uttömmande debatt i denna Kammare blef resultatet, att det högre anslaget segrade med endast 6 röstes majoritet, 30 mot 24. I Andra Kammaren deremot bifölls nedsättningen; men vid gemensam omröstning segrade den högre summan. I föl var Stats-Utskottet af den då rådande missväxten hindradt att föreslå någon nedsättning i anslaget. Nu åter har Utskottet icke funnit något skäl, hvarföre det ej skulle tillstyrka den Kongl. Propositionen, helst Utskottet trott, att genom en förändring af sätet för anslagets fördelning kunde vinnas det resultat, att det mindre anslaget komme att gagna lika mycket, om icke mera, än det

högre gjort. På grund af de föreskrifter, som förut varit gifna, har med anslagets fördelning hittills så tillgått, att detsamma fördelats någorlunda jemnt emellan de särskilda länen, utan afseende på antalet och beskaffenheten af de företag, som från länen varit anmälda. Till följd deraf har anslaget ej gjort den nytta man väntat, enär det inom vissa län plottrats sönder på en massa små företag, hvaremot andra län, der större företag varit å bane, ej erhållit summor motsvarande deras behof. Af de ansökningar om bidrag af förevarande beskaffenhet, som finnas uti den Kongl. Propositionen omförmälda, visar sig, att från Norrbottens län ej blifvit anmaldt mera, än ett dylikt företag, som beräknats erfordra en kostnad af 2,730 R:dr, från Kopparbergs län icke mera än två företag, beräknade till 3,301 R:dr, och från Wermlands län likaledes endast två företag, beräknade till 3.211 R:dr 20 öre. Här af visar sig tydligen, att man i dessa län nödgats uppsöka smärre odlingsföretag. Derföre har Utskottet ock i efterföljande punkt föreslagit, att denna bestämda fördelning mellan länen ej vidare må ega rum, utan att anslaget företrädesvis bör anvisas till sådana större företag, som anses i väsentlig mån befrämja det dermed afsedda ändamål, eller frosländighetens förminskande. Till följd deraf anser jag sannolikt, att de provinser, som nu ligga inne med förslag till stora företag, oaktadt anslagets nedsättning, ändock skola få sina behof tillfredsställda, åtminstone nära nog lika bra som förut; hvaremot en del smärre företag naturligtvis måste blifva i saknad af understöd. På dessa skäl får jag anhålla om bifall till Kongl. Maj:ts Proposition.

Grefve Mörner, Carl Göran: Den föregående talaren åberopade den uttömmande diskussion, som i denna fråga vid en föregående riksdag egde rum och trodde att han nu derföre icke behöfde vara så vidlyftig. Ja, detta är godt och väl, så vida det hade visat sig, att Stats-Utskottet icke förgätit den vidlyftiga diskussionen och nu kommit till ett resultat, alldeles motsatt det, hvartill denna diskussion ledde. Då så inträffat, torde det ej skada att nu uppfriska minnet af densamma. Det har blifvit sagdt, att summan borde nedsättas till 60,000 R:dr; men på den vidsträckta yta, som upptages af de Norrländska länen, hvartill man, som ett appendix, äfven lagt Dalarne och Wermland, torde emellertid ej kunna uträttas något stort med dessa 60,000 R:dr, hvilka, fördelade på hvarje kvadratmil, ej lemna mycket åt hvar och en. Jag trodde ej, att minnet af sista årets missväxt och den då rådande nöden i de Norrländska länen kunnat så hastigt förblekna. Att förebygga återkomsten af en sådan tid trodde jag skulle vara ett angeläget föremål för Riksdagens omtanke och anser, för min del, vida bättre att vara förtänksam än eftertänksam, på det man icke må komma för sent och då förorsaka Staten större utgifter än hvad som blefve fallet, om man i tid sökte förekomma det onda. Vid förra riksdagen var det fråga om missväxt — då måste Riksdagen lemna millioner och dertill bereda tillgångar — nu deremot är man icke i tillfälle att bibehålla ett anslag, som utgått under en längre följd af år och hvars goda verkningar allmänt vitsordas. Riksdagen har mer och mer sökt att ändra bestämmelserna för anslagets ändamålsenliga användande; deremot är intet att säga, det är tvärtom ganska bra, och jag skulle vara benägen att fordra

ändå mycket mer i detta hänseende, nemligen vissa åtgärder, som utslutande bero på Regeringen att vidtaga. Det är nemligen ett vilkor att de, som erhålla understöd, skola för all framtid underhålla de upptagna dikena, men det torde vara eftersynen i detta hänseende, som är bristfällig. Det finnes likväl en distriktschef för dessa norra län, som ej nu, så vidt man vet, har några större arbeten under sin uppsigt. Jag vet ej, huruvida han lemnar årliga rapporter angående den eftersyn han egnat åt dessa arbetens underhåll; jag vet ej ens om han har någon förteckning öfver desamma, så att han vet hvad honom åligger att bevaka. I detta hänseende skulle föreskrifter kunna honom meddelas, men det tillhör ej Representationen att derom förordna. Hvad den talare, som näst före mig hade ordet, yttrade derom att man vid anslagets fördelning de föregående åren bestämt denna icke efter storleken och mängden af de arbeten, som vore i fråga att utföras, utan efter länen åt hvilka anslaget blifvit beviljad, så synes det mig för min del ej vara skäl att göra erinran emot den framställning, som i detta hänseende i den följande punkten förekommer — ehuru jag har en annan erinran vid samma punkt — men om det visat sig, att en sådan fördelning af anslaget, som den hittills följda varit mindre ändamålsenlig, så ligger ej skulden dertill hos Representationen, och icke heller synes denna omständighet böra föranleda till anslagets afknappande eller borttagande. Mig synes det vidare vara besynnerligt att hemta stöd för inskränkning af anslaget deruti, att nyttan och ändamålsenligheten af dylika arbeten börjat att mer och mer inom orten inses. För min uppfattning skulle det vara mera logiskt, att, om tillgångarne det medgäfvde, uti en sådan företeelse hemta stöd snarare för att öka än att minska anslaget; men att, sedan allmänheten insett fördelarne af dylika arbeten, deraf taga sig anledning att borttaga eller minska anslaget, fastän man måste erkänna att tillgångarne inom orten äro hårdt anlidade, det tror jag ej kan vara riktigt handladt. Jag får därför förena mig med dem, som yrkat, att anslaget måtte utgå oförändradt; och i fall Stats-Utskottets ledamöter skulle finna någon särdeles svårighet att bereda medel ytterligare till dessa 60,000 R:dr, så ber jag dem att se sig väl om, när de granska en och annan af de nya aflöningsstaterna — der torde de möjligen kunna upptäcka några poster, på hvilka besparingar kunna göras.

Herr Asplund: Jag vill ej särdeles förlänga diskussionen, i synnerhet som jag hör, att denna fråga redan vid en föregående riksdag varit föremål för en uttömmande behandling. Till en början ber jag att få nämna, det jag, jemte flere andre representanter från Norrland, deltagit i denna motion på det sätt, att vi samfäldt undertecknat detsamma, ehuru såväl mitt, som de öfrige motionärernes namn, utom Herr Bennichs, ej återfinnas under motionen och vår delaktighet deruti således genom ett pennndrag blifvit utstruken. Vi ledas af samma skäl, som den namngifne motionären, att deltaga uti den gjorda framställningen. Jag medger visserligen, att Statens ekonomiska ställning är sådan, att indragningar måste vidtagas, der sådana lämpligen kunna ske, och jag inser således, att Regeringen haft fullt skäl att i vissa punkter verkställa åtskilliga afprutningar. Men

jag måste beklaga. att Regeringen ansett sig kunna verkställa en afprutning på ett anslag, som är så viktigt. som detta. Om detsammas vikt behöfver jag dock ej närmare orda. Den har af en föregående talare tillräckligt framhållits. Jag vill blott nämna, att en nedprutning på detta anslag sannolikt icke kommer att ske endast för en gång, ty sedan nedsättningen väl skett, torde det ej vara lätt att få anslaget ånyo höjdt till samma belopp, som förut. En föregående talare har redan påpekat. huru ringa man kan gagna med 60,000 R:dr och det vore derföre både önskligt och nödvändigt, att, om en nedprutning nu måste ega rum, en sådan måtte förklaras ske endast för denna gång och ej för all framtid. Men, jag upprepar det, sedan anslaget en gång blifvit nedsatt, tviflar jag på att Riksdagen vill höja det igen. Jag finner inom Representationen en särdeles obekantskap med förhållandena i Norrland, i det man antager, att dessa anslag ej äro af synnerlig nytta för denna del af landet, och så länge denna obekantskap fortfar, fruktar jag, att anslaget, en gång minskadt, svårigen åter torde komma att ökas. Om det således för Stats-Utskottet är någon möjlighet att bereda medel till det gamla anslagets fortfarande utgående, så vore detta särdeles önskligt.

Jag begagnar tillfället att tillrättavisa en beskyllning, som vid förra riksdagen i min frånvaro gjordes emot Jemtland. En talare uppträdde nemligen då vid riksdagens början och tillkännagaf, det han erfarit, huru i Jemtland utdikningsanslag till åtskilliga namngifna byar skulle blifvit illa använda, ity att byamännen ej underhållit de upptagna dikena såsom vederbort. Jag sökte genast göra mig underrättad om förhållandet och nästlidna sommar har jag i samma ändamål personligen besökt de namngifna byarne. Det befanns då, att de byar, der dikena förfallit, fått sig anslag beviljade redan på 1840-talet. Då hade man ännu ej ansett nödigt att föreskrifva, det de, som fingo dessa anslag, också hade förbindelse att framdeles underhålla dikena. Det låg visserligen i sakens natur, att så borde ske, men förefanns ej någon juridisk skyldighet dertill. Nu är vidare händelsen, att dessa första anslag på 1840-talet lemnades på grund af utdikningsplaner, uppgjorda af landtmätare och andra personer, som ej vore fullt hemmastadda i saken och kände till huru dylika planer skulle uppgöras. Det befanns derföre att, sedan utdikningar skett, somliga af dikena ej voro lämpliga, utan bort läggas annorlunda. Till följd deraf läto jordegarnе dessa diken förfalla. men upptogo i stället nya diken i andra riktningar, der sådana voro af verklig nytta. Det är några sådana förfallna diken, som den person sett, hvilken rapporterat förhållandet för den ofvan antydda riksdagsmannen och som tydligen blott rest flyktigt förbi, utan att göra sig närmare underrättad om förhållandet. På andra ställen funnos visserligen diken, som borde gjort nytta, hafva förfallit, men detta hade skett af den orsak, att laga skifte öfvergått dessa byar, och tvist uppkommit jordegarnе emellan, om hvilken det ålåg att underhålla dikena, den gamle jordegaren eller den nye; hvaremellertid dikena fått förfalla. I dylika fall och då jordegarnе befunnits hafva, såsom vilkor för anslags erhållande, vid sockenstämma åtagit sig att samfäldt hålla dikena vid magt, har jag förstodigt vederbörande länsmän tillse, att detta

åtagande fullgöres. I ett enda fall förefanns verklig försummelse, härledd af byns ekonomiska obestånd, och vid sådant förhållande kan det måhända få anses ursäktligt, om byamännen ej, såsom sig bort, fullgjort sin skyldighet. Då man ser Staten under tider af ekonomiskt betryck, om icke försumma, åtminstone tillbakasetta viktiga angelägenheter, så må det ej förtyckas några fattiga jordbrukare, om de låtit komma sig en obetydlig försummelse till last. På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra, ber jag att få instämma med dem, som yrkat bifall till motionen.

Herr Frisk: Till de kraftiga skäl, som af den förste värde talaren anfördes, ber jag få lägga ett, nemligen den omständigheten att Norrland, med afseende på kommunikationsanstanter, är och kanske länge kommer att förblifva vanlottadt i jemförelse med den sydligare delen af riket. Norrland har icke blifvit hugnadt med någon jernväg, men har likväl fått deltaga i bördorna för sådanas åstadkommande i det öfriga riket. Det kan möjligen vara skäl att något behjerta detta äfven vid bedömande af förevarande fråga.

För min del instämmer jag i det af Herr Bennich framställda yrkande.

Grefve Sparre, Eric: Det är otvifvelaktigt, och jag vill ej heller bestrida, hvad en och annan talare här yttrat, nemligen att utdikningar verka välgörande för Norrland, likasom för alla andra provinser. Men frågan är, huru stora belopp vi årligen kunna använda för detta ändamål, och om Statens tillgångar äro sådana, att de medgifva oss att för de Norrländska provinsernas gagn anvisa anslag till alldeles obegränsade belopp, eller om vi måste göra något afseende på våra tillgångar. När vi i går eller i dag beviljade anslag till omläggning af vägar, så gäfvo vi Norrland en tredjedel utaf den summa som beviljades. Om jag, som varit med under en mängd riksdagar, skulle uppräknade de belopp, som blifvit under denna tid använda för Norrland, så skulle Herrarne häpna, ty så oerhörda äro de. Om man lägger tillsammans alla anslag Norrland erhållit till myrtdikningar, backomläggningar, stora kommunikationsföretag och dylikt, så skall man finna, att de utgöra jemförelsevis mera, ja mycket mera i förhållande till folkmängden, än hvad som användts jemväl för jernvägar och öfriga arbeten i hela det öfriga riket. Jag har här i min hand en uppgift på de anslag, som vid åtskilliga riksdagar blifvit beviljade för arbeten i Norrland. 1859 beviljades 412,000 R:dr, 1862 1,922,000 R:dr, 1865 371,000 R:dr och 1867 en summa, som jag ej nu precis minnes, men den var mycket stor, och då fördes samma strid som nu angående anslaget till myrtdikningar. I föl beviljades flera hundra tusen Riksdaler till undsättning i anledning af den då rådande missväxten. En talare har sagt, att Stats-Utskottet underlåtit att ställa sig till efterrättelse den diskussion, som vid förra riksdagen fördes. Jag ber att med anledning häraf få erinra, att Stats-Utskottet då tillstyrkte det större beloppet, som Kammaren äfven beviljade, och att det nu är Kongl. Maj:t, som, med afseende å Statsver-

kets tillgångar, föreslagit beloppets nedsättande till 60,000 R:dr, hvilket man anser vara för litet och vill höja till 120,000 R:dr. Vi måste vidare jämföra de villkor, hvarunder dessa 60,000 R:dr skulle beviljas, med de villkor, hvarunder, såsom det föreslagits, hela det öfriga riket skulle erhålla 50,000 R:dr för enahanda ändamål; och då finna vi en väsendtlig olikhet i detta hänseende. Norrland skulle nemligen erhålla sina 60,000 R:dr såsom anslag utan återbetalnings-skyldighet, hvaremot hela det öfriga riket skulle få 50,000 R:dr endast såsom lån. Taga vi vidare i betraktande, att de län, om hvilka här egentligen är fråga, nemligen Norrbottens, Vesterbottens, Vester-Norrlands och Jemtlands län — ty Kopparbergs län, der för dylika företag erfordras endast 3,301 R:dr och Vermlands län, der behofvet uppgifvits till 3,211 R:dr 20 öre, dem räknar jag ej och icke heller Gefleborgs län, der behofvet uppgifvits till 58,998 R:dr 30 öre — endast hafva en folkmängd af omkring 350,000 innevånare samt att Statens inkomster från samma län icke uppgå till 4 å 500,000 R:dr om året, så finna vi, att vi redan på Norrlands upphjelpande nedlagt vida större summor, än vi sannolikt kunna under en lång följd af år få in i statsinkomster derifrån. Då synes det mig verkligen hårdt, att när man åt dessa 350,000 människor beviljar såsom *anslag* mera än man beviljar såsom *lån* åt hela det öfriga riket, de ändock icke äro belåtna utan göra anspråk på en summa, som är nära nog tre gånger så stor som den det öfriga riket erhåller. Man tror kanske, att det icke finnes frostländiga marker, som behöfver utdikas, annorstädes än i Norrland. Jo, jag försäkrar er, mine Herrar, att så långt ned som i det län, hvars styresman jag har äran vara, finnas sådana trakter, och hvilka otvifvelaktigt skulle vara i lika stort behof af anslag, som Norrland, blott vi hade den oblygheten att begära det. Men der begär man ej annat än lån och nöjer sig beskedligt med de små summor man kan erhålla. I Norrland, der man får 60,000 R:dr till skänks, tycker man att det är för litet och fordrar dubbelt så mycket. Det gläder mig verkligen att höra, det Statens tillgångar äro så goda som här uppgifvits, så att man ej behöfver hushålla. Jag har hört ett motsatt förhållande uppgifvas, och är det sanning, att man tänker innehålla en million på bankovinsten, så fruktar jag, att det blir ett annat ljud i skällan, när fråga blir om att beräkna våra tillgångar för jernvägsbyggnader. Derföre tror jag, att det är bäst att vi icke invagga oss i någon säkerhetssömn och kasta ut mera penningar än vi behöfva. Som sagdt, jag hyser lika varma önskningsar som någon annan att kunna befrämja odlingen i Norrland; jag känner hela den vikt, som denna trakt eger för Sverige, men jag hyser den öfvertygelse, att vi vid beviljandet af anslag måste följa det gamla ordspråket: "man måste rätta munnen efter matsäcken", så att man ej låter sina sympatier alldeles obetingadt bestämma anslagens belopp. Då Regeringen i denna fråga ansett sig nödgad att inskränka sin begäran, tror jag att Riksdagen gör klokare uti att lita på dess omdöme än på enskilda motionärers, hvilka tilläfventyrs varit ledda mera af sina välönskningsar för orten än de afsett Statsverkets tillgångar. Jag vill alldeles ej ifrågasätta, att detta anslag, som i motsats till hvad för öfriga orter i riket är fallet, utgår utan återbetal-

ningsskyldighet, i det hänseendet skulle komma att förändras, ehuru jag anser andra orter fullt lika berättigade som de Norrländska att få sitt anslag till skänks, men åtminstone må vi ej fördubbla det samma utan inskränka oss till att bifalla Kongl. Proposition.

Herr Montgomery-Cederhjelm: Den som vill i denna fråga bilda sig en klar åsigt, bör enligt mitt förmenande fästa sig företrädesvis vid ändamålets beskaffenhet. Det är tydligt, att dessa arbeten komma att erfordra högst betydliga summor, då naturligtvis, om man tager i betraktande Norrlands utsträckning, arbetena måste fortgå en längre följd af år, och, enligt hvad man finner af detta Betänkande, Statens bidrag, d. v. s. en tredjedel af de erforderliga kostnaderna, för de företag, för hvilka arbetsplaner redan äro utarbetade och ansökningar om dylikt bidrag för närvarande hvilande, uppgå till öfver 344,000 R:dr; och att ännu många företag återstå oanmälda ligger i öppen dag, likasom att Staten i följd deraf ännu måste i många år vidkännas ganska stora uppoffringar för detta ändamål. Under sådana förhållanden tror jag icke att det vore farligt, om man i ett ögonblick, då Statens mindre goda ekonomiska ställning det fordrar, ity att stor svårighet möter att få inkomster och utgifter i budgeten att gå ihop, gjorde en liten paus för en gång i fråga om detta anslag, och nedsatte detsamma på sätt här blifvit föreslaget. Besparingar måste göras och här föreligger just ett fall, då sådana kunna ske utan att förorsaka några större olägenheter.

Det är af detta skäl, och då Kongl. Maj:t i sin Proposition ansett summan kunna för nästa år nedsättas till 60,000 R:dr, som jag icke vill vara frikostigare än Regeringen och således rösta för bifall till Stats-Utskottets Betänkande i denna punkt.

Herr Leijonancker: Jag vill vara helt färdig och har endast en anmärkning emot Utskottets motivering att göra. Utskottet söker nemligen grunden för anslagens nedsättning endast i den nuvarande ekonomiska ställningen. Det må så vara, men jag vågar tro, att grunden ligger ändå djupare. Jag anser nemligen dessa anslag vara af tillfällig natur och endast då böra beviljas, när Staten deri kan skönja en gifven ekonomisk vinst; och att anslaget till Norrland, äfven efter denna nedsättning, större än det för öfriga Sverige äskade anslag, kan betydligt nedsättas, är åtminstone min bestämda åsigt. När man ger anslag bör man jämföra vigten af ändamålet med de uppoffringar man står i begrepp att göra och jag kan för min del icke finna annat än att Staten har många ändamål af ofantligt större vigt att tillgodose än det ifrågavarande, som dock närmast bör bero på enskild företagsamhet. Nyttan af att Staten lemna något bidrag, ligger hufvudsakligen deri, att Staten derigenom gifver ett föredöme åt de enskilda och kommer dem att inse vigten af dylika företag. För ett sådant ändamåls vinnande, behöfver Staten dock icke offra några stora summor. Af dessa skäl, men ingalunda af någon afvogket mot Norrland, anser jag mig derföre böra gifva min röst till förmån för den af Kongl. Maj:t föreslagna och af Utskottet tillstyrkta summan af 60,000 R:dr.

Herr Hazelius: Jag har endast föga att tillägga till de skäl, som redan anförts af de Herrar, hvilka yrkat anslaget förhöjande. Det vissa är, att en inskränkning i detta anslag, som nu utgått i 6 å 7 år, och hvars ändamål är att uppmuntra företagsamheten och arbetslusten, skulle verka nedslående och förlamande, och man kan med skäl förundra sig att en föregående talare, hvilken så länge deltagit uti riksdagsförhandlingarne, och derunder alltid sökt verka för befrämjande af produktiva företag, förbisett nyttan af detta anslag, då han såsom skäl för nedsättning deri yttrat, att man endast borde ge anslag åt produktiva ändamål. Man har hört dem, som yttrat sig emot det högre anslaget, tala om "obegränsade anslag" och om de "oerhörda" utgifter, som Staten fått vidkännas för Norrland. Ja, mine Herrar, härå kan jag endast svara hvad alla känna, men många glömma, att Norrland utgör en tredjedel af hela riket. Under det att de flesta landskap söderut redan äro uppodlade och färdiga att såsom fullmyndiga söner bidraga till fäderneshusets förkofran, står Norrland såsom det yngsta barnet, ännu ouppfostradt, och det är derföre klart att dess bildning nu skall kosta mera; men lika visst är att de nästan outtömliga tillgångar, hvilka slumra i denna landsdel, skola i en icke alltför långt aflägsen framtid sätta det i stånd att mångfaldigt ersätta de uppoffringar, Representationen nu får för detta landskap vidkännas.

Ett ytterligare skäl att icke i dessa frågor visa Norrland för stor njugghet finnes, om man ser hvad Norrland erhållit på sin lott af de oerhörda anslag — öfver 120 millioner R:dr — som utgifvits för bygande af jernvägar. Några små bitar i Helsingland är den enda anpart Norrland fått af detta viktiga kommunikationsmedel och troligen kommer det att dröja ganska länge, innan Norrland i vidsträcktare mån får njuta fördelen af denna mäktiga häfstång för det ekonomiska lifvets utveckling och det materiella välståndets betryggande. Då således Norrland fått nästan intet af dessa hundradetals millioner, är det då icke billigt att det får ett understöd till sin odling — något som ju icke uteslutande gagnar dessa bygder, utan kommer riket i sin helhet till godo.

I afseende på ett annat viktigt moment, är Norrlands välmåga äfven af vikt, nemligen vid krigsfara. Nu är, kan man nästan säga, Norrland blottadt på försvar. Om vi äfven äro så lyckliga att kunna i den närmaste framtiden få behålla fred, så är det desto angelägnare att derunder göra hvad vi kunna för beredande af tillräckliga försvarskrafter, och de bästa krafterna äro: ett folk, mäktigt i följd af landets bättre odling.

En talare har sagt, att Norrländningarne icke använda detta anslag på det lämpligaste sätt. Om så är, torde grunden få till en stor del sökas deri, att Norrländningarne sakna beremäns föredöme och äfven i detta fall äro sämre lottade än öfriga orter. Jag lemnar derhän hvad här blifvit ordadt om Norrländningarnes oblyghet att fordra Statens mellankomst, och slutar med den anmärkningen, att jag är öfvertygad att de Norrländska landskapen tvärtom skola anspråkslöst och med tacksamhet emottaga hvad andra landskap kunna vilja

tildela dem. Jag yrkar bifall till motionärernas förslag eller anslagets höjande till 120,000 R:dr.

Herr Brun: Jag har egentligen blifvit föranledd att begära ordet i anledning af några yttranden, som Grefve Sparre tillåtit sig emot Norrland och dess representanter. Han sade: att Norrland fordrade "obegränsade anslag, att det redan kommit i åtnjutande af anslag, så rikliga, att man kunde "häpna" deröfver, och att Vestergötland vore lika berättigadt till anslag af sådan beskaffenhet som det ifrågavarande, om det icke af skyldig blyghet varit förhindradt att göra framställning derom. Emot dessa uttryck vill jag nedlägga en liflig protest, enär de äro både hårda och icke med verkliga förhållandet öfverensstämmande, och jag ber att få med några siffror komplettera och berättiga här förut meddelade uppgifter. Grefve Sparre har sagt att Norrland egde något öfver 350,000 innebyggare, men enligt officiella uppgifter uppgick Norrlands folkmängd 1865 till öfver en half million innevånare och utgjorde således en åttondel af hela rikets folkmängd. Likaledes hafva åtskilliga talare fäst sig vid beskaffenheten af Norrlands areal, och vill jag rätta det misstag, hvartill man under diskussionen gjort sig skyldig, då man ansett Norrland utgöra en tredjedel af hela rikets areal. Norrland eger en jordyta, som uppgår till något öfver hälften af hela Sveriges areal, och i detta afseende kan således någon jämförelse emellan en hälft af riket och en af dess sydligare provinser icke komma i fråga.

Det synes mig vara en angelägenhet, väl värd hela fosterlandets välvilja, att göra dessa stora landsträckor odlingsbara och så att säga eröfra nya provinser åt Sverige inom dess gränser, och jag ber särskildt få fästa uppmärksamheten å vigten att icke lemna dessa stora trakter åt sig själfva, genom att neka dem understöd för att använda de arbetskrafter, som kanhända i annat fall komma att lemna fosterlandet och öka denna sorgliga vandring från hem och härd, som kallas emigration, hvilken, derigenom att den beröfvar landet dess arbetskrafter, är lika menlig och försvagande för öfriga delar af landet, som för Norrland, och detta i såväl ekonomiskt som politiskt afseende.

Jag ber vidare att få erinra emot hvad Grefve Sparre yttrat, att den tullinkomst, som Staten uppbär i de Norrländska hamnarne, ensam torde uppgå "till det belopp, han angafsåsom Statens inkomst af Norrland samt att dessutom stora kvantiteter af handelsartiklar, som importerats för Norrlands räkning, förtullas i sydligare hamnar och företrädesvis i Stockholm. Den export, som från Norrland bedrifves hufvudsakligen af trä och jern, uppgick 1865 till öfver 50 millioner R:dr eller ungefär hälften af rikets totalexport — ett bevis på skefheten i den sats, att Norrland endast kostar oerhördt etc. Det är klart att sådana resultat icke kunna vinnas utan armar och dragare, som i sin ordning måste konsumera och således dels äro beroende af odlingens utveckling och jordbrukets förkofran i Norrland och dels måste från andra håll förses med lifsförnödenheter. Sammanräknar man nu de belopp, hvartill Norrlands export och import uppgå och lägger dem på Sveriges handelsväg, så tror jag, att de skola hafva tillräcklig tyngd, för att visa det oriktiga i deras uppfattning, som helt

och hållet ringakta Norrlands betydelse i fråga om landets ekonomiska och kommersiella förhållanden.

Beträffande de "oerhörda" belopp, som slösas på Norrland, finnes dock rum för den anmärkning att, om man äfven har skäl att vara tacksam för de anslag som för ifrågavarande och liknande ändamål anvisats åt Norrland, denna provins i andra fall blifvit ganska styfmoderligt behandlad. Af alla de millioner t. ex., som utgifvits för jernvägar, har endast en försvinnande liten del i form af lån åt enskilda jernvägsbolag hittat vägen till Norrland, och Norrland har icke fått någon jernväg till skänks. Ej heller synes stor välvilja i detta afseende vara att påräkna för den närmaste framtiden, och när man genomläser Grefve Sparres motion om fortsättning af våra jernvägsbyggnader — jag kan ej undertrycka denna anmärkning, — kan man verkligen hafva skäl att betvifla hans uttalade "lifliga intresse" för Norrland, åtminstone när detta skall yttra sig i handling, ty denna provins har han i förslaget alldes uteglömt.

Dessa äro de anmärkningar, jag med anledning af denna diskussion ansett mig böra göra, på det att hvarje sak måtte ses i sin rätta dager, och instämmer jag för öfrigt i yrkandet om bifall till det af motionärerna framställda förslag, eller ifrågavarande anslagshöjande till 120,000 R:dr.

Herr Nordström: Det fanns en tid, då det svenska samhället var deladt i sjelfständiga landskaper. Denna tid är väl längesedan förbi i politiskt hänseende, men i socialt hänseende synes provincialandan allt ännu spela en betydelsefull roll i det allmänna lifvet och den offentliga diskussionen, och man glömmar ofta att man är svensk medborgare, för att endast vara Vestgöthe, Smäländning, Östgöthe, Uppländning o. s. v. Så synes äfven i dag förhållandet vara, och provincialandan har åter gifvit sig luft i åtskilliga af de anmärkningar, dem en talare här å andra sidan framlade, under det han med mycken värma uppträdde till försvar för Utskottets förslag och dervid bland annat yttrade: att Norrland på sednare tider för sina ekonomiska behof erhållit högst betydliga understöd, men öfriga provinser deremot jemförelsevis ringa, och att särskildt det Betänkandet, som vi nu hafva i handen, skulle innebära ett bevis på denna speciella frikostighet. Han har på samma gång likväl icke underlåtit förklara, huru varmt det lifliga intresse är, som han säger sig hysa för Norrland, och jag har ej rättighet att betvifla upprigtigheten af denna försäkran; men hvad man dock snart finner är, att detta intresse, när det kommer till handling, yttrar sig på ett alldes eget sätt. Han har förklaradt, att det endast vore oblyghet i fordringar som förskaffat de "Norrländska länen de i hans tanke stora anslag, som de i sednare tider skola hafva fått åtnjuta, och talar derjemte om "välvilliga motionärer" hvilka, ledda af blind tillgifvenhet för de provinser, som de representera, använt sina bemödanden för sagda ändamål. Jag tager fasta på detta uttryck "välvilliga motionärer," dem nämnde talare nog öfvermodigt vill apostrophera, och erinrar mig speciellt en motion vid början af riksdagen, som frambars af samma äfven på sitt sätt välvillige talare och åsyftade, att åt ett

ännu ej känt bolag förvärfva uteslutande rättighet under en viss tid till byggande af nya jernvägar i alla riktningar af landet, med undantag endast af de nordliga. Dessa provinser lofvar han att i en framtid ihågkomma och beklagar att omständigheterna nu skola tvinga oss att tills vidare glömma och lemna desamma ur räkningen. Se der också ett bevis på hans intresse för Norrland, och derjemte på, huruledes "välvilliga motionärer" af en annan ort kunna gå till väga. Att kalla sådant för oblyghet skulle jag dock för min del anse oskickligt. Det är blott nitet för vissa intressen, som här talar.

Att de Norrländska provinserna först i en sednare tid begynnadt ådraga sig samhällets allmänna och gemensamma uppmärksamhet på deras behof af understöd, har sin förklaring i jordkulturens vanliga gång. Skogarne hafva hittills utgjort en företrädesvis anlitad källa för dessa provinserns näringslif, och vid dess njutande glömde man, måhända för mycket, att egna tillräcklig uppmärksamhet åt den viktiga sanning, att trägena omsorger, egnade åt jordens odling, inneburo säkrare garantier för möjligheten att för all framtid se sina materiella behof till godo, än skogsskötseln eller skogarnes planlösa nedhugande. Den tiden är nu förbi; men så länge den fortfor, ställde de Norrländska provinserna föga anspråk på offentligt understöd för sin kultur, under det desamma likväl, efter sin förmåga, fingo bidraga till de understöd af mångahanda slag, som under tiden beviljades de öfriga provinserna. En annan tid har ingått; man har äfven i dessa provinser lärt sig att inse det bättre och en ny, åt jordkulturen egnad, verksamhet har der nu inträdt. Det första vilkoret för framgång i denna verksamhet är nödvändigheten att aflägsna frostländigheten, som städse fått näring genom de myrar och vattensjuka marker, hvilka så allmänt förekomma i dalsträckningarne i dessa nordliga, vidsträckta trakter. Men att åstadkomma detta för egen del och på sin bekostnad *allena*, det har erfarenheten visat att befolkningen icke förmår. Naturligt då, att den dertill begärt understöd och hjälp från allmänna medel, — medel, som, sålunda använda, lika mycket befordra hela landets och samhällets välfärd, som den befolknings, hvilken der bor och bygger. Att ansökningar om sådana understöd hafva ett stort och mäktigt motiv i sjelfva sakförhållandet, torde därför vara lätt att inse; och behöfver man alltså icke, om man lugnt öfverväger saken, göra sig skyldig till den stora kortsyntheten att endast i oblyghet hos de sökande, eller välvillighet hos motionärer, söka grunden för så beskaffade framställningar, som så allvarligt tala för sig sjelfva, när de pröfvas i sin rätta dager. Också bör det tacksamt erkännas, att de Norrländska provinserna blifvit med understöd för sin materiella utveckling i nyare tider under olika former välvilligt ihågkomna; men om dessa understöd ej på långt när varit tillräckliga att genast sprida önskad välsignelse öfver dessa vidsträckta nejder, kan man ej förtänka deras bebyggare, om de förnya sina ansökningar i samma afseende. Under tiden hafva icke heller rikets öfriga provinser förblifvit med understöd för olika ändamål bortglömda.

För ett par år tillbaka, då fråga om liknande anslag för de norra provinserna här under riksdagen förevar och samme talare, som nu äfven

äfven då med häftighet satte sig mot beviljandet af sådana anslag åt dem, under förklarande att de fått mer än tillräckligt, hade jag tillfälle att meddela en statistisk tablå öfver *undsättningen* åt de särskilda länen under åren 1830—1858, utvisande denna tablå att, då medelsiffran af undsättningar under dessa år för Norrbotten utgjort 28,000 R:dr, för Jemtlands län omkring 24,000 R:dr, för Vesterbottens omkring 15,000 R:dr, och för Vester-Norrlands omkring 12,000 R:dr, hade Elfsborgs län, dit vår värde motståndare hörer, för sin del erhållit 21,848 R:dr, oberäknadt understöden för jernvägar, kanaler med mera sådant. I samma förhållande stå understöden för de öfriga länen, hvadan alla klagomål öfver ojemn fördelning, eller den ena provinssens gynnande framför de andra, torde visa sig vara alldeles obefogade. Dessutom må man härvid ej glömma att vid förslaget om det understöd för myrutdikningar, hvarom nu är fråga, det vilkor eller den förutsättning uttryckligen är fästadt, att befolkningen sjelf skulle med två tredjedelar, säger $\frac{2}{3}$ delar, bidraga till arbetskostnaderna. Understödet skulle sålunda visserligen icke blifva någon skänk.

Den understödssumma, som uti ifrågavarande afseende nu blifvit för de nordliga länen begärd, uppgår till 120,000 R:dr, fördelad på samtliga dessa län jemte Gefleborgs län, Dalarne och några härad-der i Wermland. Regeringen har i sin Proposition, i anseende till tryckande tider, nedsatt den till 60,000 R:dr; men ehuru jag alltid med vördnad lyssnar till de framställningar, som utgå från Regeringen, hvilken har bästa tillfället att införskaffa erforderliga upplysningar, tror jag dock, att de till Regeringen i detta hänseende ingångna framställningar och förslag grundas på en noggrannare lokalkänne-dom, och att den större summa, som dervid ifrågasatts, särdeles om man tänker sig den fördelad på nyssnämnda län och bygjder, icke med skäl skall kunna i sina qvoter anses för hög, eller för ändamålet på något sätt öfverflödig; och förenar jag mig fördenskull med dem, som rösta för den högre anslagssumman.

Grefve Sparre, Eric: Jag var alldeles icke oberedd på, att när man vågar motsätta sig ett anslag af denna beskaffenhet, så blir man på alla håll bombarderad med alla möjliga tillvitelser, och jag skall sålunda söka att med någorlunda undergifvenhet finna mig i detta öde — ett öde, hvarvid jag för öfrigt är van.

Jag egnar de ärade representanter, som äro valda af de Norrländska länen, min högaktning för det nit, hvarmed de nu som alltid fört dessa läns talan. Då de emellertid började med att förklara, att provinssiutressena icke borde göra sig gällande inom riksförsamlingen, så hade jag gerna sett att dessa vackra ord också sedermera hade blifvit bekräftade i handling. Så vida jag kunnat finna, hafva dessa ärade ledamöter, då de angripit den af mig förfäktade åsigt, icke med ett enda ord bemött det skäl, hvarpå jag egentligen grundade hela min argumentation; och det skälet var att de 60,000 R:dr, som nu blifvit tillstyrkta såsom understöd för de Norrländska vattenaf-tappnings- och utdikningsföretagen, skola gifvas utan återbetalnings-skyldighet, under det att de 50,000 R:dr, som för enahanda ändamål

ansetts böra tillgodokomma alla öfriga delar af riket, gifvas endast såsom lån. Jag vidhåller hvad jag redan förut haft äran yttra, att det är endast fyra provinser, som skola komma i åtnjutande af det förstberörda anslaget, ty jag talar ej om de obetydliga andelar deraf, som tillfalla Gefleborgs, Kopparbergs och Wermlands län. Det är således endast Norrbottens, Westerbottens, Wester-Norrlands och Jemtlands län, som egentligen böra här tagas i betraktande, och att dessa fyra provinser hafva en sammanräknad befolkning af endast 350,000 människor, det torde vår befolkningsstatistik visa. Om man sålunda jemför de summor, som för det nu ifrågavarande ändamålet lemmas åt dessa län, med dem, som gifvas åt rikets öfriga län, hvaraf ensamt Elfsborgs län har en nära lika stor folkmängd, som nyssnämnda fyra län tillsammansantagna, så torde man finna att den summa, som är föreslagen för de Norrländska länen, ej är obetydlig. Ty då det är befolkningen, som drager nytta af dessa anslag, så måste väl de sednares belopp bestännas något med hänsyn till folkmängden och ej blott efter arealen, ty der det finnas blott 100 människor på kvadratmilen kan det ej vara skäl att offra lika stora summor, som der det finnas tusenden på lika stor areal. Norrland är visserligen en del af vårt land, af hvilken äfven jag hoppas mycket för framtiden. Men jag kan ej finna att man för dessa provinser bör jemförelsevis göra mera än för alla de öfriga, helst flera af dessa torde lika väl vara i behof af understöd för det nu ifrågavarande ändamålet. Jag skulle, hvad särskildt beträffar Westergötland, kunna uppgifva mångfaldiga orter, som lida af frostländighet, men det har aldrig fallit någon människa in att ifrågasätta, att man för vattenaftappningar i dessa orter skulle lemna anslag utan återbetalningsskyldighet, emedan man anser det vara orimligt att Staten skall på detta sätt kasta bort sina penningar. Man bör just i den omständighet, att de enskilda våga sina penningar på företagen, söka en garanti att medlen icke bortsluddras utan motsvarande verkligt gagn. Ty när anslagen gifvas utan återbetalningsskyldighet, så inträffar det ofta, att man bemödar sig att finna första möjliga utväg att kunna arbeta upp dessa s. k. "kronopenningar", för att skaffa förtjänst åt en arbetslös befolkning, och till detta ändamål uppsökas myrutdikningar, som bereda så litet verkligt gagn, att de aldrig skulle hafva ifrågakommit om befolkningen själf måst bekosta desamma. Man kan visserligen säga, att detta ej är att befara, då statsanslaget ej får öfverstiga en tredjedel af den beräknade arbetskostnaden; men det tillgår ofta så, att dessa kostnadsförslag göras så höga, att arbetet sedermera genom entreprenad kan i själfva verket utföras för en betydligt lägre summa. Jag anser det sålunda vara fullkomligt oriktigt, att dessa anslag bortgifvas under någon annan form än såsom lån mot framtida återbetalningsskyldighet, och det var på denna åsigt som jag grundade hela min argumentation. Då jag emellertid yttrade, att man i detta fall för de Norrländska länen möjligen borde göra ett undantag från regeln genom att bevilja det af Stats-Utskottet föreslagna beloppet, och då jag sålunda tillstyrkte för dessa län ett anslag, som jag ej skulle vilja hafva beviljat åt någon annan del af riket, så torde jag härigenom icke hafva gifvit prof på den obenägenhet för Norrland, som man nu velat tillvita mig. I år kan det visserligen icke

blifva fråga om något undsättningsanslag för Norrland, ty denna landsdel är för närvarande i en långt lyckligare ställning än de flesta andra delar af riket, eftersom de Norrländska provinserna haft en jemförelsevis god årsväxt; men då undsättningsanslag deremot måst gifvas åt andra landsdelar, då vi nyligen nödgats bevilja en summa af 340,000 R:dr, på det att innevånarne i åtskilliga af de nödställda sydligare länen icke skola svälta ihjäl, så torde det ej vara för mycket begärdt, om man i år fordrar någon inskränkning i den skänk, som under så många år blifvit gifven åt de Norrländska provinserna. Man har sagt att denna landsdel har omätliga tillgångar. Jag tror visst att så är förhållandet, men jag inser ej, hvarför vi nu skola öka dessa tillgångar med en ytterligare skänk, och hvarföre icke hela detta anslag heldre kan gifvas såsom lån. Men med lån är man icke nöjd. Det är skänker man begär och man nöjer sig icke ens med måttliga sådana. Då vi i går beviljade ett anslag af 60,000 R:dr till det Norrländska afvittringsverket, så funno de Norrländska representanterne denna summa alldeles för liten. De fordrade, om jag minnes rätt, att den till och med skulle fördubblas.

Man talar om att Norrland bör uppfostras; men då det är fråga om en så dyr undervisningsanstalt, så vill jag gerna att de, som i främsta rummet njuta fördelarne af denna uppfostran, också skola vara benägna att vidkännas någon del af kostnaderna. Man har vidare sagt, att Norrland ej blifvit ihäggkommet i fråga om jernvägar och andra kommunikationer. Jag skall i detta hänseende bedja att ur minnet få recitera några af de anslag, som blifvit beviljade för Norrländska kommunikationsväsendet. Sålunda hafva anslag gifvits till Gefle—Dala-banan, till jernvägen emellan Söderhamn och Hudiksvall och till Luleå kanal. Detta sista företag har sedermera gått omkull och de statsmedel, som derpå offrats, äro sålunda gagnlöst bortsludrade. Vidare har ett statslån af 4 eller 500,000 R:dr blifvit beviljad för Jemtlands kommunikationsled och det bolag, som konstituerat sig för detta företag, lärer, efter hvad jag hört sägas, numera vara konkursmessigt. Vidare har Representationen under en lång följd af år beviljat 150,000 R:dr om året för omläggningar af backar inom hela riket, Norrland inbegripet, och derjemte alltid gifvit ett anslag af 50,000 R:dr för omläggning af backar ensamt i Norrland. Men oaktadt detta sistnämnda särskilda anslag har Norrland alltid fått en del äfven af det allmänna anslaget. Detta har jag väl reda på, ty jag har derom samtalat med Chefen för Statens väg- och vattenbyggnader. Då man säger att hvad som blifvit begärdt för Norrland alltid varit anspråklöst, så kan jag icke annat finna, än att en sådan anspråklöshet temligen mycket närmar sig gränsen af oblyghet, ehuru jag visserligen ej vill klandra att de Norrländska representanterna söka göra sitt bästa att förfäktas dessa provinsers intressen. Må man säga om mig hvad man behagar, så torde just mitt yttrande, att jag vill att vi såsom skänk lemna åt Norrland detta anslag, för hvars bortgifvande på samma sätt jag ej skulle vilja rösta, om det gällde någon annan del af riket, vittna att jag för Norrland hyser ett verkligt intresse. Hade jag mot denna landsdel burit den afvoghet, som man förmenat, så skulle jag naturligtvis ej hafva

tillstyrkt en sådan skänk; men då jag detta gjort och då jag med min röst bidragit till många af de anslag, som jag nyss haft äran uppräknat, så torde den obenägenhet mot Norrland, som de Norrländske representanterne velat tillvita mig vara lika litet i handling bekräftad, som den anspråkslöshet samma representanter velat tillmätta sig sjelfva.

Man har sagt, att vi i Norrland kunna eröfra nya provinser åt fosterlandet inom dess gränser. Ja, jag vill gerna tro att denna vackra framtidstanke kan blifva en verklighet och jag intresserar mig på det lifligaste för allt som kan bidraga till dess realiserande. Men jag tror att det i detta ögonblick är af större vikt, att vi söka bibehålla vid lif de provinser vi redan ega och flera af dessa befinna sig, till följd af den inträffade missväxten, för närvarande i en sådan ställning, att det är alltför möjligt att Statens tillgångar ännu ytterligare komma att tagas i anspråk för deras understödjande. Under sådana förhållanden anser jag att vi icke böra, i en attack af öfverdrifven liberalitet, bortgifva alltför betydande summor till företag, som, man må säga hvad man vill, icke äro så nödvändiga, att man icke kan dröja ännu ett år med deras utförande.

Man har visserligen såsom skäl för anslagets förhöjande äfven anført den emigration, hvaraf Norrland lider. Jag tror att detta onda är fullt ut lika stort inom andra delar af riket och mångenstädes till och med ännu större. Den Norrländska emigrationen kan sålunda icke innebära någon giltig anledning att bevilja det begärda understödet för myrutdikningar.

Jag vet, att Kamrnaren gerna vill komma till ett snart slut i denna fråga och jag skall derföre ej längre uppehålla tiden. Jag anhåller endast att till representanterna från Norrland få framställa den begäran, att de ej måtte tillägga mina ord någon annan bemärkelse än den, som med desamma blifvit afsedd, eller misstyda den välvilja för Norrland, hvarpå jag ej blott nu, utan äfven vid flera föregående tillfällen, torde hafva gifvit tillräckliga bevis.

Herr Nordström: Då det gäller en landsdel med de naturförhållanden och den stora vikt för hela samhällsorganismens framtida utveckling, som Norrland, så är det väl helt enkelt till åtlydnad af en, för att så säga, solidarisk naturlag, som en samverkan af hela landets krafter måste tagas i anspråk för höjande af denna landsdels kultur; och häri ligger en tillräcklig förklaringsgrund, hvarföre de Norrländska provinserna under en sednare tidsperiod gjort framställningar om större anslag för sina jordmarkers beredning till större växtlighet, än som i sådant hänseende för öfriga sedan urgamla tider åt åkerbruket såsom hufvudnäring egnade delar af riket skett. Vi hafva emellertid i sjelfva detta Betänkande ett bevis på utsträckningen af det materiella kulturändamål, för hvilket särskildt det nu ifrågakörande anslaget är afsedd. De län, som skulle komma i åtnjutande af detta anslag äro: Norrbottens, Westerbottens, Wester-Norrlands, Jemtlands, Gefleborgs, Stora Kopparbergs och åtskilliga härader i Wernlands län — således sju län med en areal vida större än det öfriga rikets. Ett anslag af 120,000 R:dr för alla dessa län torde väl ej få

anses alltför stort, då dermed afses att befrämja ett så viktigt ändamål, som att befordra möjligheten af en förbättrad jordkultur bland en befolkning, som väl behöfver alla hjälpmedel för att kunna komma från skogs- och nomadlivets osäkra tillstånd. Jag finner det sålunda ganska naturligt att motionären ej blott begärt detta högre anslag, utan äfven, efter den af Stats-Utskottet föreslagna nedsättning, vidhåller sitt yrkande om dess beviljande. Enligt de uppställda villkoren för de understöd, som derigenom skulle beredas, åligger det befolkningen att med $\frac{2}{3}$ delar bidra till de med statsmedel sålunda underlättade företagen. Detta viktiga vilkor torde innebära full garanti att vederbörande skola betänka sig väl innan de begära att af ett sådant understöd få del och att, när de sökt det, de ock derigenom visat sin allvarliga vilja att fullgöra villkoren därför. Man behöfver sålunda ej befara att penningarne skola bortkastas, såsom den siste ärade talaren behagade förutsätta, utan tvärtom gagna.

Det är visserligen sannt att Luleå kanalläggning blifvit af Staten understödd och att detta företag tills vidare misslyckats. Men det har misslyckats för Norrland egentligen därför att det misslyckats för det bolag, som till en början förestod detsamma. Andra hafva sedermera öfvertagit ledningen och företaget är ännu ej beröfvadt utsigt på framgång. Hvad beträffar understödet till Jemtlands kommunikationsled, så har nödvändigheten af detta företags utförande längesedan blifvit så fullständigt utredd, att derom ej torde behöfva vidare ordas.

Det är sannt att det finnes andra provinser i riket, hvilka för närvarande lida af hungersnöd och att samhället måste låta vara sig angeläget, att i främsta rummet draga försorg om dessa lidande landsdelar; och om nödvändigheten att för sådant ändamål spara Statens tillgångar hade blifvit af Stats-Utskottet framhållen såsom motiv för det nu ifrågakvarande anslaget nedsättande, så skulle jag också hafva ödmjukt böjt mig för ett sådant skäl. Men något sådant motiv har icke blifvit af Utskottet anfördt, och ej heller andra, som gäfvit fullgiltig grund för nedsättningen; och förblifver jag därför vid min förut gjorda hemställan att anslaget måtte till det större beloppet beviljas.

Grefve Mörner: Den näst föregående talaren lade vikt på att provinsintressen icke måtte göra sig gällande inom riksförsamlingen. Troligen hafva sådana intressen aldrig på honom fått utöfva något inflytande, hvarken nu eller vid andra tillfällen. Då emellertid jag för min del icke står i något slags förbindelse med de Norrländska länen, så torde det tillåtas mig att få upptaga denna fråga, då åtminstone jag i afseende derå torde få anses vara fullt opartisk.

Samme talare har yttrat att ensamt Elfsborgs län skulle hafva en lika stor folkmängd som de Norrländska länen tillsammanstagna. Den statistik, ur hvilken han hemtat denna uppgift, måste ej öfverensstämma med den vanliga och jag får sålunda tillråda honom att något bättre studera den sednare. Han har vidare fäst mycket vikt vid den omständighet, att det nu ifrågakvarande anslaget skulle lemnas utan återbetalningsskyldighet och icke endast såsom lån, hvilket deremot är förhållandet med de anslag, som för enahanda ändamål

blifvit tillstyrkta för rikets öfriga provinser. För min del är jag af den åsigt att ett anslag af denna beskaffenhet just bör gifvas utan återbetalningsskyldighet. De företag, som dermed skola understödjas, gifva nemligen endast en indirekt afkastning, som för öfrigt svårigen låter på förhand beräkna sig. Helt annat är förhållandet då det gäller industriella företag såsom t. ex. kanal- och jernvägsanläggningar. Dessas afkastning är af direkt beskaffenhet och till stor del beroende af en ändamålsenlig anläggningsplan och en god administration. Det är sålunda det rättaste att Staten understödjer sådana företag endast genom lån.

Det har visserligen blifvit sagdt, att då Staten ger det nu ifrågasvarande anslaget utan återbetalningsskyldighet, så har man icke någon garanti att icke penningarne bortsluddras utan ringaste verkligt gagn. Det är likväl föreskrifvet att de kommuner, föreningar eller enskilda, som komma i åtnjutande af detta understöd skola med $\frac{2}{3}$:delar af kostnaden bidra till de understödda företagens utförande och under sådana förhållanden är det väl icke antagligt att de skola vilja gagnlöst offra de af dem sjelfva tillskjutna $\frac{1}{3}$:delar endast för nöjet att ur statskassan få bortslösa den återstående tredjedelen. Hvad beträffar påståendet att kostnadsförslagen för dessa företag skulle uppgöras så, att redan den af Staten tillskjutna tredjedelen skulle räcka till för arbetets utförande, så tror jag att man ej kan förutsätta en sådan brist på omdöme hos dem som uppgöra dessa kostnadsförslag, lika litet som jag anser det vara lämpligt att mot de myndigheter, som hafva att granska förslagen, uttala ett sådant misstroende, som måste anses ligga i detta påstående.

För öfrigt tror jag att den närvarande tidpunkten skulle vara illa vald för nedsättning af det nu ifrågasvarande anslaget äfven ur den synpunkt att sedan man fått anledning antaga att myrutdikningarna hittills verkstälts mindre planmessigt, så hafva dels hushållningsällskaper och dels Kongl. Maj:ts Befallningshafvande varit mycket måna om att kunna undanrödja denna brist och för sådant ändamål hafva just nu sammanhängande undersökningar blifvit vidtagna utmed de floddalar, der sådana företag äro i fråga att verkställas. På grund af dessa undersökningar har man uppgjort en ordnad plan för de företag, som böra utföras, och det är naturligtvis af viget att denna plan må kunna bringas till verkställighet medan intresset för saken är vaket. Att just då och straxt efter ett missväxtår ifrågasätta anslagets nedsättande tror jag ej varit lämpligt och får jag sålunda för min del yrka bifall till det högre anslagsbeloppet.

Herr Bennich: Under förhoppning att Herrarne skola gå motionärens önskan till mötes, vill jag gerna gå till mötes Herrarnes önskan om diskussionens afslutande och afstår sålunda från ordet.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till Stats-Utskottets förevarande hemställan och dels att samma hemställan måtte på det sätt bifallas, att det tillstyrkta anslagsbeloppet förhöjdes till 120,000 R.dr; framställde Herr Grefven och Talmannen

proposition på bifall till Utskottets hemställan och, då dervid svarades talrika ja, blandade med nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Stats-Utskottets första hemställan under 9:de punkten i Utlåtandet N:o 43, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifaller Kammaren Utskottets hemställan med den förändring, att det ifrågavarande anslagsbeloppet förhöjes till 120,000 Riksdaler.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 68.

Nej — 22.

Härefter anmälde sig och yttrade:

Herr Almquist, Erik Victor: Sista momentet i 9:de punkten angår en af mig väckt motion. Då Kammarens beslut angående denna motion kan komma att inverka på afgörandet af mom. 2, hvilket nu är i ordning att föredragas, hemställer jag att med föredragningen af sistberörda moment måtte få anstå, intilldess Kammaren afgjort sista momentet.

Sedan Kammaren härtill lemnat bifall, föredrogs

Utskottets under 9:de punkten sist gjorda hemställan.

Herr Almquist: Den ifrågavarande motionen afser att genom användande af vissa delar af kronoarbetares disciplin- och pionierkompanier få utförda större afdikningsföretag inom norra delarne af riket. Då detta manskap numera icke lär kunna användas med samma fördel som hittills vid Statens allmänna arbeten, men deremot genom dess användande i Norrland ganska betydliga afdikningsarbeten skulle kunna åstadkommas, hvarigenom landets odling och frukt-bärgörande skulle i väsentlig grad befrämjas, samt detta endast skulle medföra en jämförelsevis ytterst ringa tillökning i den kostnad, som Staten för manskapets underhåll i allt fall finge vidkännas, har jag nemligen föreslagit, det Riksdagen skulle för sådant ändamål anvisa 15,000 R:dr att utgå, antingen såsom särskildt anslag eller af de medel, Riksdagen komme att ställa till Kongl. Maj:ts disposition, till bidrag för sådana utdikningar och vattenaftappningar inom de norra

länen, Stora Kopparbergs län och en del af Wermland, som afse frostländighetens förminskande derstädes. Utskottet har emellertid bemäställt, det motionen icke må till någon åtgärd föranleda, och såsom skäl därför hufvudsakligen åberopat, att Utskottet icke hade sig bekant, att någon plan för utdikning af vidsträcktare och mera sammanhängande, vattenskadade och frostledande marker blifvit uppgjord. Jag hade icke trott det vara vare sig behöfligt eller lämpligt att meddela Stats-Utskottet de afdikningsplaner af större omfattning, som för detta ändamål blifvit upprättade, jag tog nemligen för gifvet, att, om Riksdagen blott bestämde den allmänna dispositionen af anslaget, Kongl. Maj:t skulle ega fria händer att använda det för de företag, han funne uppfylla det åsyftade ändamålet, men då Utskottet stödt sitt afstyrkande på den grund att Utskottet ej hade sig några afdikningsplaner bekanta, torde jag få upplysa, att Statens landtbruksingeniörer uppgjort sådana af ganska stor omfattning. Jag har i Stockholm kartor öfver tvänne af dessa företag, hvilka kartor jag torde få framlägga för Stats-Utskottet, i händelse min motion skulle blifva återremitterad. Nu vill jag endast meddela, att det ena företaget afser afdikning af ej mindre än 19,083 kvadratrefvar, att elfva byar ingå deri såsom intressenter för sina egolotter, och att hela kostnaden är beräknad till 77,079 R:dr 66 öre. Kostnaden för det andra företaget, der egovidden är större, mins jag ej nu. Jag tror att den utgör omkring 60,000 R:dr. Härmed vill jag emellertid endast visa, att förberedande åtgärder för större afdikningar äro vidtagna. Dessa afdikningar torde dock svårligen kunna utföras på något annat än det af mig nu föreslagna sätt, ty företagen omfatta så stora jordvidder och så många delegare ingå deri, att det är ytterst svårt att förmå alla förena sig till ett gemensamt företag; intresset är naturligtvis olika hos den enskilde, allt efter som han eger en större eller mindre jordlott, som af företaget skulle skörda gagn. Ett ytterligare skäl för svårigheten att åstadkomma samverkan ligger deri, att de större afdikningsarbetena icke tillskynda den enskilde jordegaren så omedelbar nytta, enär de endast omfatta arbeten, som erfordras för upptagande af de egentliga afloppen eller hufvudgrafvarne till vattnets afledande, men icke den speciela afdikningen för jordens torrläggande och fruktbargörande. Den är öfverlemnad åt den enskilde. Man har anmärkt att anslag lemnats till afdikningsarbeten, som varit alltför små och därför ej kunnat hafva något egentligt inflytande på klimatets för mildrande och frostländighetens minskande. Detta är sannt, men just för att komma in på en annan väg och få verkställda arbeten, hvilka medföra gagn för större trakter, äro sådana stora afdikningsföretag af yttersta vikt. Dessa torde emellertid, såsom jag visat, icke kunna åvägabringas annat än genom Statens försorg, och jag hemställer därför till Kammarerna, om det icke vore skäl medgifva Kongl. Maj:t att af anslaget till frostländiga markers afdikning få använda 15,000 R:dr till det ändamål, jag i min motion angifvit, och vågar jag anhålla om återremiss af punkten i den syftning, jag nu angifvit.

Friherre Funck: Jag vill icke alldeles bestrida att icke de tankar eller de idéer, som af den föregående värde talaren, sjelf motio-

när i frågan, blifvit framkastade, måhända kunna hafva skäl för sig, ehuru jag mot dem kan hysa ganska många och allvarliga betänkligheter. Men hvad jag bestämdt vågar bestrida, är att frågan, sådan den nu framkommit, kunnat af Stats-Utskottet behandlas annorlunda än som skett. Det synes mig, att denna fråga är af så vidt omfattande beskaffenhet, att den väl tarfvat noggrannare utredning, innan Riksdagen med den kan taga befattning. Om motionären velat vinna sin afsigt, borde han hafva vändt sig till Kongl. Maj:t, som då tagit frågan under öfvervägande. Kongl. Maj:t hade då naturligtvis infortrat Fångvårds-styrelsens utlåtande, huruvida kronoarbetetskorpsen kunde med fördel på af honom föreslaget sätt användas. Med ett ord, frågan borde hafva fått en annan behandling, ty att anslaget skulle först beviljas och sedan sjelfva saken pröfvas, anser jag vara ett alltför bakvändt sätt att gå tillväga. Dessutom synes mig som motionären icke vore fullt förvissad om, att de antaganden, på hvilka han till en del fotat verkställbarheten af sin motion, verkligen skulle komma att uppfyllas. Han säger nemligen: "Med antagande att landstingen, kommunen eller de enskilde, hvar för sig eller gemensamt, bestrida kostnaden för undersökningen samt arbetsplanens och kostnadsförslagets upprättande", och han borde då kunna visa, att åtminstone landstinget blifvit hört. Jag tror dock icke, att så skett. Med ett ord, som frågan nu framkommit, tror jag icke, att Utskottet haft ringaste skäl att tillstyrka motionen och jag anhåller därför om bifall till Utskottets förslag.

Herr Almquist: Jag anhåller att ännu få tillägga några ord.

Den siste, värde talaren har anmärkt, att enligt hans åsigt Stats-Utskottet icke kunnat bifalla denna motion därför, att den icke varit tillräckligt förberedd af motionären. Ja, jag kan visserligen erkänna det, om man anser, att, då fråga är om att öfverlemnna till Kongl. Maj:t att disponera öfver vissa anslag, Stats-Utskottet, innan det till eller afstyrker ett sådant förslag, äfven skall pröfva de planer, hvilka pröfning sedermera tillkommer Kongl. Maj:t, då de för Kongl. Maj:t framläggas. Men att så borde tillgå, hade jag icke tänkt mig.

I afseende å den anmärkning samme talare framställt derom, att, då som han trodde landstinget icke blifvit hört, man icke kunde veta i hvad mån det vore villigt att till dessa arbeten bidra, får jag upplysa, att det är landstinget, som bekostat afvägningen för de ifrågavarande afdikningsplanerna just i beräkning att få väsendtligare bidrag af Staten för dessa arbetens utförande samt att det är villigt att lemna de ytterligare bidrag, som af detsamma skäligen kunna fordras. Den nu förevarande speciela frågan har deremot icke af mig blifvit framställt att i landstinget diskuteras, då jag ansåg det olämpligt att der göra en dylik framställning, innan man kände, om saken hade någon utsigt till framgång hos Riksdagen. Går blott frågan här, skall jag nog sedan söka bereda den en lycklig lösning hos landstinget. Jag upprepar mitt yrkande om återremiss af denna punkt.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till

Stats-Utskottets förevarande hemställan och dels återremiss deraf; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till samma hemställan och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Utskottets andra hemställan under 9:de punkten.

Herr Asplund: I andra momentet af denna punkt förekommer, "att anslaget må utan någon viss fördelning emellan de särskilda länen företrädesvis användas till sådana *större* företag, som anses i väsendtlig mån befrämja det dermed afsedda ändamålet eller frostländighetens förminskande".

Jag vill visst icke påstå, att dessa anslag i allmänhet böra användas till smärre afdikningsföretag; men jag fruktar, att, om man begagnar det sväfvande uttrycket "*större* företag", det kunde leda derhän, att åtskilliga företag, hvilka kunna i väsendtlig mån bidraga till frostländighetens minskande, icke skulle få del af anslaget, emedan de ansågos icke vara af nog stor omfattning. För min del tror jag, att, äfven om man borttager uttrycket "*större*", man dock icke behöfver befara att, såsom de qvarstående orden lyda, anslaget kommer att, såsom man yttrat, "bortpluttras" på mindre företag, ty det ligger i uttrycket, "som anses i väsendtlig mån befrämja det dermed afsedda ändamål, eller frostländighetens förminskande", en garanti, att de myndigheter, som hafva att pröfva, hvilka företag böra med statsmedel understödjas, skola tillse, att icke alltför små företag deraf komme i åtnjutande.

Jag får på denna grund anhålla, att uttrycket "*större*" borttages.

Herr Leijonancker: Jag tror deremot, att ordet "*större*" kan hafva sina goda skäl för sig. Borttager man detta, så står endast, att sådant understöd skall företrädesvis användas till sådana företag, som anses i väsendtlig mån befrämja det dermed afsedda ändamål eller frostländighetens minskande och, då detta mål vinnes, om ett tunnland befrias från frostländighet, så är härmed ingalunda uttryckt, att de *större* företagen skola hafva något företräde.

Ordet *större* står dessutom i sammanhang med den föregående meningen "anslaget må utan någon viss fördelning mellan de särskilda länen" och måste därför stå kvar. Borttager man ordet *större*, måste man, för att få uttryckt hvad som med anslaget åsyftas, äfven borttaga "utan någon viss fördelning mellan de särskilda länen"; men så länge man vill, att anslaget skall gå ut på nyssnämnda sätt, måste äfven ordet *större* stå kvar, för att hindra, att anslaget bortpluttras på sådana obetydliga företag, som ej göra något synnerligt gagn för det afsedda ändamålet.

Grefve af Ugglas: Till hvad den siste talaren anför, vill jag endast tillägga, att det står ordet "*företrädesvis*" etc. etc. och att således icke något absolut hinder finnes äfven för mindre företag att få anslag; men att de *större* företagen från allmän synpunkt sedt företrädesvis böra tillgodoses, det torde väl ingen vilja bestrida.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Utskottets förevarande hemställan oförändrad och dels bifall till samma hemställan med den förändring, att ordet *större* framför ordet *företag* borttogs; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till Utskottets hemställan oförändrad och, då dervid svarades många ja jemte ett eller annat nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

10:de—14:de punkterna.

Biföllos.

Föredrogs ånyo och bifölls Stats-Utskottets den 5 och 6 dennes bordlagda Memorial N:o 44, med förslag till allmänna vilkor och stadganden i afseende på de statsbidrag, som under denna riksdag beviljas för väganläggningar och vägförbättringar, hamnanläggningar, kanaler och andra vattenkommunikationer, äfvensom för sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag.

Föredrogs ånyo och bifölls Lag-Utskottets den 5 och 6 dennes bordlagda Utlåtande N:o 9, i anledning af väckta motioner om ändring i Kongl. Förordningen angående grunderna och vilkoren för hemmansklyfning och jordafsöndring den 6 Augusti 1864.

Herr Lilliehöök: Jag får vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen under 14 dagar från den 19 i denna månad.

Denna anhållan biföllos.

Herr Trolle: Jag får hos Kammaren anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen från den 17 dennes till den 2 April.

Jemväl härtill lemnade Kammaren sitt samtycke.

Friherre Silfversköld, Nils August: Äfven jag får anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen på 14 dagar från den 19 dennes

Biföllos.

Herr Frisk: Jag får anhålla om 12 dagars ledighet från riksdagsgöromålen, räknadt från den 15 dennes.

Biföllos.

Grefve Posse: Jag får anhålla om 14 dagars permission, räknadt från den 14 innevarande månad.

Bifölls.

Herr Wærn: Hos Kammaren får jag vördsamt begära ledighet från riksdagsmannagöromålen under tiden mellan den 19 Mars och den 1 April.

Bifölls.

Herr von Möller: Äfven jag anhåller om ledighet under samma tid som Herr Wærn.

Bifölls.

Härefter anmälde sig och yttrade:

Grefve Mörner, Carl Göran: Vördsamt får jag till Kammarens Herrar ledamöter hemställa, att de icke måtte mangrannt begära permission.

Kammaren åtskiljdes kl. 2 e. m.

In fidem
O. Brakel.
